

5/2019

BIBLIOTEKARZ

Analityka i optymalizacja stron WWW za pomocą usług Google'a

Spis treści

OD REDAKTORA (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Barbara Budyńska: Nowa infrastruktura bibliotek publicznych jako jeden z elementów inwestowania w czytelnictwo – 4

Bożena Lech-Jabłońska: Bibliografia regionalna w obliczu przemian rzeczywistości i potrzeb użytkowników – 13

Janina Jagielska: 55-lecie Zespołu Historyczo-Pamiętnikarskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – 18

Z BIBLIOTEK

Małgorzata Zmitrowicz: Trudna, kapryśna, błędów (...) łasa... Wystawa prac Adama Papke – 21

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Czytanie na trawie... (Iwona Joć-Adamkiewicz, Grzegorz Grzenkiewicz) – 24

NOWE TECHNOLOGIE

Analityka i optymalizacja stron WWW za pomocą usług Google'a (Tomasz Sopyło) – 28

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA

Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena Przybysz) – 34

PRAWO BIBLIOTECZNE

Skargi i wnioski a działalność bibliotek (Rafał Golać) – 36

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Maria Chmielewska (Marek Dubiński) – 39

Z ŻYCIA SBP

Nagroda Młodych SBP im. prof. Marii Dembowskiej • 9. edycja Ogólnopolskiego Konkursu SBP – Bibliotekarz Roku 2018 • Spotkanie w MBP w Bielsku Podlaskim • Mistrz Promocji Czytelnictwa 2018 • Posiedzenie Prezydium i Zarządu Głównego SBP • 16. Wystawa krajowa – Przegląd Pasji Twórczych Bibliotekarzy 2019 • Laureaci Nagrody Naukowej SBP im. Adama Łysakowskiego za rok 2018 (Marzena Przybysz) – 40

Z ŻYCIA KOSZYKOWEJ

Czy biblioteka cyfrowa jest Glamour? (Malwina Tomala-Pietrzak, Grzegorz Gogacz) – 42

POSTAKTUALIA (Jacek Wojciechowski) – 43

W KILKU SŁOWACH – 17, 33

Contents

FROM THE EDITOR (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTICLES

Barbara Budyńska: New Infrastructure of Public Libraries as an One Element of Investment in Reading – 4

Bożena Lech-Jabłońska: Regional Bibliography Faced with Reality and User Needs in the State of Change – 13

Janina Jagielska: 55th Anniversary of the Working Group for Historical and Memoirs Matters Polish Librarians' Association – 18

FROM LIBRARIES

Małgorzata Zmitrowicz: Difficult, Whimsical, Desirous of (...) Faults ... Exhibition of Adam Papke's Works – 21

ON LIBRARIES IN THE PRESS

Reading on Grass ... (Iwona Joć-Adamkiewicz, Grzegorz Grzenkiewicz) – 24

NEW TECHNOLOGIES

Website Analytisc and Optimization Using Google Tools (Tomasz Sopyło) – 28

REVIEW OF PUBLICATIONS

From the PLA Publishing House (Marzena Przybysz) – 34

LIBRARY LAW

Complaints and Requests, and Library Activities (Rafał Golać) – 36

OBITUARIES

Maria Chmielewska (Marek Dubiński) – 39

FROM THE PLA

Maria Dembowska's Youth Award of the PLA • 9th Edition of the National PLA Contest – Librarian of the Year 2018 • Meeting in the Municipal Public Library in Bielsk Podlaski • Master of Reading Promotion 2018 • Meeting of the PLA Presidium and General Board • 16th National Exhibition – Review of Librarians' Creative Passions 2019 • Laureates of the Adam Łysakowski Research Prize PLA for the Year 2018 (Marzena Przybysz) – 40

FROM THE WARSAW PUBLIC LIBRARY IN KOSZYKOWA ST.

Is Digital Library Glamour? (Malwina Tomala-Pietrzak, Grzegorz Gogacz) – 42

POST-CURRENT EVENTS (Jacek Wojciechowski) – 43

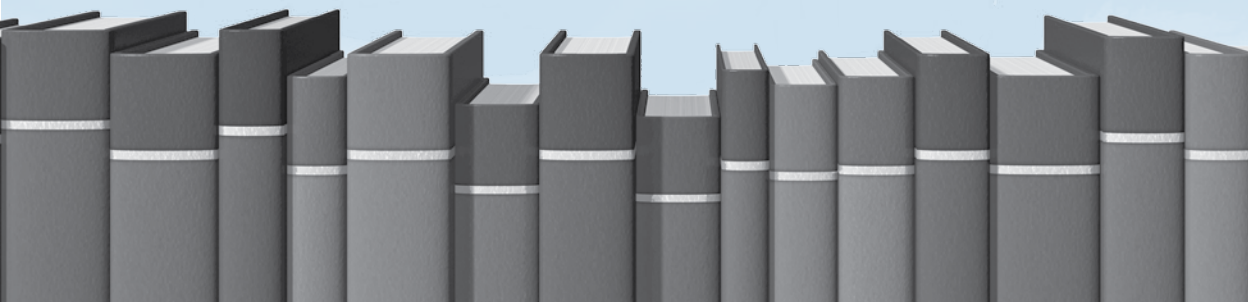
IN A NUTSHELL – 17, 33

Od Redaktora

W majowym numerze „Bibliotekarza” przedstawiamy wybór tematów związanych z aktualnymi bibliotekarskimi zagadnieniami i wydarzeniami. Dział „Artykuły” rozpoczynamy tekstem dr Barbary Budyńskiej *Nowa infrastruktura bibliotek publicznych jako jeden z elementów inwestowania w czytelnictwo*. Autorka omawia potencjał bibliotek publicznych oraz zmiany w postrzeganiu i użytkowaniu placówek, w których przeprowadzono modernizacje lub dla których wybudowano nowy obiekt/lokal. Wykorzystując wyniki badania sondażowego przeprowadzonego w modernizowanych bibliotekach Autorka prezentuje zakres inwestycji, udział w nich bibliotekarzy oraz zmiany, jakie zaszły w dostępie i funkcjonalności bibliotek, a także ich efekty. W podsumowaniu swoich rozważań stwierdza, że przeprowadzone modernizacje zmieniły wizerunek bibliotek w środowiskach, które stały się placówkami częściej odwiedzanymi. Nie wpłynęły natomiast w znaczącym stopniu na wzrost czytelnictwa w badanych bibliotekach. Okazuje się bowiem, że budowa nowych obiektów bibliotecznych lub ich modernizacja to etap w pracy pozyskiwania czytelników, rozbudzania ich zainteresowań nie tylko obiektem, ale również gromadzonymi zbiorami i ofertą usług. Drugi artykuł *Bibliografia regionalna w obliczu przemian rzeczywistości i potrzeb użytkowników* Bożeny Lech-Jabłońskiej z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie przedstawia zmiany, jakie zachodzą w ostatnich latach w bibliografiach regionalnych, aby mogły sprostać oczekiwaniom użytkowników. Autorka prezentuje prace prowadzone od ponad 50 lat nad *Bibliografią Lubelszczyzny*. Trzeci tekst *55-lecie Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich* Janiny Jagielskiej omawia działalność Zespołu, sylwetki osób zaangażowanych w jego prace oraz zamierzenia na najbliższy czas. W dziale „Z bibliotek” zamieszczamy tekst Małgorzaty Zmitrowicz z Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy *Trudna, kapryśna, błędów (...) łasa...* Wystawę prac Adama Papke prezentujący zbiory znanego akwarelisty i poety w salach wystawowych biblioteki. W dziale „Nowe technologie” przedstawiamy tekst *Analityka i optymalizacja stron WWW za pomocą Google’a* Tomasza Sopyło z Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego. Autor przedstawia kilka efektywnych i prostych do zaimplementowania narzędzi ułatwiających pracownikom bibliotek systematyczne doskonalenie usług webowych w swoich placówkach. W dziale „Prawo biblioteczne” przedstawiamy artykuł Rafała Gołata *Skargi i wnioski a działalność bibliotek*. Numer dopełniają stałe rubryki, w tym „O bibliotekach w prasie”, „Z życia SBP”, „Z życia Koszykowej” oraz „Przegląd piśmiennictwa”. Majowy numer „Bibliotekarza” zamykają „Postaktualia” Jacka Wojciechowskiego.

W imieniu Redakcji „Bibliotekarza” i Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP z okazji Dnia Bibliotekarza i Bibliotek składam wszystkim Bibliotekarzom najserdeczniejsze życzenia pomyślności, sukcesów zawodowych oraz szczęścia osobistego.

Elżbieta Stefanowik

BARBARA BUDYŃSKA

Nowa infrastruktura bibliotek publicznych jako jeden z elementów inwestowania w czytelnictwo

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Sośniewicach
Fot. Łukasz Brudny

Każda nowa inwestycja kryje za sobą cel/cele, które ma osiągnąć. W przypadku inwestycji prowadzonych w bibliotekach jedno z podstawowych pytań dotyczy kwestii, czy nowa/zmodernizowana przestrzeń biblioteczna będzie sprzyjała większej aktywności użytkowników i pracowników, czy poprawi warunki korzystania z zasobów bibliotek, wzmocni czytelnictwo?

Pytanie to stawiają sobie wszyscy podejmujący wysiłek zmiany wizerunku bibliotek: bibliotekarze dążący do stworzenia biblioteki marzeń; inwestorzy, którzy przeznaczają środki na nową bibliotekę; architekci, którzy zgodnie ze sztuką projektowania nowoczesnych i funkcjonalnych obiektów kultury przygotowują projekty przeznaczone dla konkretnych środowisk; organizatorzy bibliotek, którzy ponoszą ciężar utrzymania nowo wybudowanych obiektów, dbając o stworzenie warunków do korzystania z placówek łatwo dostępnych, znajdujących się blisko miejsca zamieszkania.

Ale najważniejsi są użytkownicy. W koncepcjach dotyczących współczesnych bibliotek publicznych przewijają się stwierdzenia, że powinny być one instytucjami elastycznymi, dynamicznymi, zmieniającymi się, poddającymi ocenie swoich klientów i pozwalającymi im współkształtować zasoby i usługi. I niezależnie od tego, w jakiej postaci dostępne będą „wypożyczane” w bibliotece książki: kodeksu, audiobooka, czy w innej interaktywnej formie. I czy będą to tylko książki?

Rozważania między fizyczną i wirtualną postacią współczesnej biblioteki nie są tak żywe, jak to było w latach 90. XX w. Co więcej, wydaje się, że fizyczna postać bibliotek jest ugruntowana, zmianie

ulegają natomiast pełnione przez nie funkcje. Coraz częściej dostrzegana jest rola bibliotek publicznych jako ważnej części przestrzeni publicznej, która ją ożywia i przyczynia się do stałego jej kształtowania. Biblioteka staje się również miejscem współdziałania społecznego, wymienianego na równi z domem i pracą. Dlatego ważne jest stworzenie odpowiedniego klimatu, który łączy ludzi i zachęca do poszukiwania przyjaznego miejsca.

Dobre samopoczucie związane z przebywaniem w bibliotece publicznej, stawanie się czytelnikiem, uczestniczenie w coraz bogatszej i różnorodnej ofercie zależy od wielu czynników: funkcjonalności i organizacji usług, ale także odpowiedniej architektury (przestrzenność wewnątrz, przeszklone powierzchnie dostarczające naturalne oświetlenie), wyposażenia (np. umieszczenie w miejscach dla czytelników miękkich, kolorowych, a czasem fantazyjnych wręcz foteli). Przestrzenie tzw. niebiblioteczne w bibliotekach powstają dla osób wyrażających potrzebę kontaktów towarzyskich, relaksu, uczestniczenia w kulturalnych imprezach. Ten społeczny aspekt dawnych księżnic powoduje, że coraz częściej w przestrzeni bibliotecznej wkomponowane są takie miejsca jak: kawiarnie, księgarnie, galerie wystawowe, sale szkoleniowe, multimedialne czy wykładowe, miejsca wypoczynku typu: ogród, plac zabaw.

Czy zmiana w bibliotekach publicznych wynikająca z dbałości o wygląd, estetykę, funkcjonalność wpływa na użytkowanie bibliotek i poziom czytelnictwa? W odpowiedzi na to pytanie ważne są dwie kwestie dotyczące:

- stanu infrastruktury bibliotek,
- zmian w postrzeganiu i użytkowaniu bibliotek, w których przeprowadzono modernizację lub dla których wybudowano nowy obiekt/lokal.

INFRASTRUKTURA BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

Wprawdzie dane dotyczące infrastruktury bibliotek nie ilustrują bezpośredniego jej wpływu na odwiedzin i poziom czytelnictwa, to warto zasygnalizować wybrane zjawiska związane z potencjałem bibliotek i zastanowić się, czy w obecnym kształcie (lokalizacja, powierzchnia, dostępność) biblioteki mogą zachęcać do korzystania, stwarzać warunki do pracy, przechowywania coraz bogatszych i różnorodnych zbiorów, a także wpływać na zarządzanie nimi. Celowi temu posłużą analizy przygotowane w BN¹.

Lokalizacja

Wśród bibliotek publicznych (bibliotek głównych i filii) tylko co dziesiąta placówka (11,6%) dysponuje odrębnym budynkiem (w mieście co piąta – 21,5%, na wsi co dziesiąta – 9,3%), a 88,4% użytkuje lokale w budynkach, w których mają siedziby np. domy/ośrodki kultury, urzędy gmin, muzea, czy też inne instytucje znajdujące się np. w ciągach handlowych. Z jednej strony takie ułożenie daje wrażenie bliskości i łatwego dostępu osobom odwiedzającym je przy różnej okazji, z drugiej stwarza niebezpieczeństwo użytkowania lokalu przypadkowego, nieprzystosowanego do potrzeb biblioteki. Takie usytuowanie bibliotek/użytkowanie lokali wpływa też na zarządzanie nimi, skuteczność podejmowanych działań związanych np. z remontem, staraniem się o przydział dotacji, aplikowaniem o grant.

Sytuacja związana z usytuowaniem bibliotek publicznych od 2010 r. (od tego roku GUS zbiera dane o infrastrukturze bibliotek) nie przyniosła poprawy. Zmniejszyła się bowiem liczba bibliotek ulokowanych w samodzielnych obiektach (2010 r. – 930, 2017 r. – 922), nieznacznie zyskały pod tym względem biblioteki miejskie: odpowiednio 473; 475), straciły natomiast biblioteki funkcjonujące na wsi (457; 447).

Wiek budynku/lokalu

Jednym z ważnych powodów, które motywują biblioteki do zmian w infrastrukturze jest stan techniczny budynków wynikający z ich wieku. Na ogół budynki wybudowane przed laty są zniszczone, często źle ogrzewane, pozbawione podsta-

wowych wygód i socjalnych udogodnień, dostępu do nowych mediów, co jest uciążliwe nie tylko dla pracujących tam bibliotekarzy, ale również czytelników.

Sytuacja taka może dotyczyć znacznej części spośród 2/3 bibliotek publicznych (60,1%) usytuowanych w obiektach zbudowanych w latach 1945–1989 (w miastach 61,1%, na wsi 59,5%), a także większości spośród 22,2% mających siedzibę w obiektach wybudowanych przed 1945 r. (25% ogółu lokali w miastach, 20,7% na wsi). Inny komfort pracy i dostępności dla czytelników oferują samodzielne obiekty biblioteczne wybudowane po 1989 r. (18,5%), z tego np. powstałe w 2017 r. (6 obiektów – 4 na wsi, 2 w miastach).

Ważną informacją jest także to, iż 16% samodzielnych obiektów użytkowanych przez biblioteki posiada wpis do rejestru zabytków, są one przede wszystkim usytuowane w miastach (23,4% ogółu budynków użytkowanych przez biblioteki), na wsi takich obiektów jest blisko 8%. W 2017 r. 358 lokali bibliotecznych ulokowanych było w zabytkowych obiektach (w miastach – 193, na wsi – 165). Usytuowanie bibliotek w obiektach zabytkowych ma często duże znaczenie dla ich funkcjonalności, jeśli nie zamyka drogi do poważniejszych modernizacji, to często ją utrudnia i wydłuża.

Powierzchnia

Budynki i lokale bibliotek powinny uwzględniać ich wielofunkcyjność. Problemy, z którymi muszą się zmierzyć, to przede wszystkim rozbudowujące się zbiory (i związane z tym decyzje, jak je czytelnikom udostępniać, np. czy poprzez wolny dostęp do półek, czy system magazynowy), ich różnorodność ze względu na typ nośnika (drukowane, elektroniczne, bazy danych) i zorganizowanie dostępu do zbiorów, m.in. dostosowanie lokali pod względem technicznym (położenie sieci komputerowej, wyodrębnienie przestrzeni potrzebnej na zorganizowanie stanowisk dla czytelników, zabezpieczenie sprzętu).

Wprawdzie w 2017 r. biblioteki publiczne dysponowały łączną powierzchnią użytkową o 13% większą w porównaniu z 2010 r. (odpowiednio: 1 115 822 m²; 987 928 m²), co przełożyło się na wzrost przeciętnej wielkości biblioteki, ale nie rozwiązało problemów dużej części placówek. Przeciętna powierzchnia placówki bibliotecznej w 2017 r. wyniosła 140,3 m² (w 2010 r. – 118,4 m²). Częściej poprawiają się warunki lokalowe bibliotek głównych – średni potencjał jednej biblioteki wzrósł do 248,7 m² (218,2 m² w 2010 r.) niż filii

bibliotecznej, która dysponuje 83,2 m² (wcześniej 73,1 m²). Warunki lokalowe bibliotek różnicuje także usytuowanie środowiskowe (miasto/wieś). W mieście przeciętna placówka dysponuje obecnie 261,5 m² (w 2010 r. – 223,3 m²) i powiększyła się o 38,2 m², na wsi ten wzrost wyniósł 11,9 m² powierzchni (z 64,6 m² w 2010 r. do 76,5 m² w 2017 r.).

Wzrost wielkości placówek bibliotecznych daje szanse na poprawę organizacji pracy bibliotek, dostępu do nich, ale zmiany te następują zbyt powoli, szczególnie w środowiskach wiejskich.

Dostępność

Tempo dostosowania lokali do potrzeb osób niepełnosprawnych jest uzależnione w dużym stopniu od ogólnej poprawy warunków lokalowych bibliotek. W 2017 r. 42,5% bibliotek wykazywało przystosowanie swoich obiektów do obsługi grup specjalnych użytkowników (w miastach – 54,6%, na wsi – 36,4%), porównywalnie – 41,5% lokali bibliotecznych posiadało dostosowane dla osób na wózkach inwalidzkich wejścia do budynku (w 2010 r. – 26,6%); w miastach 52,8% (2010 r. – 36,7%), na wsi 35,5% (2010 r. – 21,4%). Udogodnienia wewnątrz budynku oferowało ogółem – 24,1% bibliotek (w miastach – 33,1%, na wsi – 18,3%), dla

osób niewidzących i słabowidzących odpowiednio: 1,0%, 2,6%, 0,2%.

Ważnym elementem dostępności fizycznej bibliotek są także godziny i dni pracy. Ich układ w ciągu tygodnia wskazuje, jakie są możliwości skorzystania z oferowanych usług przez różne grupy użytkowników (pracujących, uczących się, osób będących na emeryturze) oraz na ile biblioteki organizują czas pracy elastycznie, zgodnie ze zmieniającymi się ich potrzebami. Według dostępnych danych niewiele ponad połowa placówek (52,8%) pracuje od 30 do 40 godzin tygodniowo (czyli tak, jak wygląda typowy tydzień pracy). Więcej niż co czwarta placówka (27,8%) jest czynna do 20 godzin, czyli w wymiarze niepełnego etatu. Czas pracy bibliotek zależy od ich wielkości, zadań jakie realizują. Wśród bibliotek krótko otwartych są filie biblioteczne, co nie zmniejsza wagi problemu, że czytelnicy mają ograniczony do nich dostęp i znaczna ich część pracuje w wymiarze do 1/2 etatu w ciągu tygodnia. Powyżej 50 godzin w tygodniu pracuje 5,5% bibliotek, wśród nich biblioteki duże, z liczną obsadą kadrową. Osoby pracujące w ciągu zwykłego tygodnia, tak jak czynna jest większość bibliotek, mogłyby korzystać z ich oferty, gdyby częściej były dostępne w tygodniu po godz. 16.00 lub pracowałyby w soboty, a także, jak nieliczne

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego w Działoszynie
Fot. z archiwum biblioteki

obecnie, pełniłyby dyżury w niedziele. Podobnie jak wyżej, takie możliwości dostępu mogą zaferować głównie biblioteki pracujące w miastach. O ile blisko co czwarta placówka (23%) czynna jest albo w soboty (22,7%), albo w niedziele (0,4%), to w miastach prawie 40% otwartych jest dla czytelników w soboty (na wsi 13,9%), w niedziele – 0,4% (tak samo na wsi – 0,4%).

Z przytoczonych danych dotyczących potencjału infrastrukturalnego bibliotek publicznych wynika, iż mimo unowocześniania lokali/obiektów, a także dostosowywania ich do potrzeb różnych grup użytkowników, jeszcze wiele placówek musi podjąć starania o poprawę warunków w jakich pracują. Również i w tym przypadku widoczne są różnice środowiskowe oraz dysproporcje między bibliotekami głównymi i filiami. Szybkich zmian wymagają warunki, w jakich pracują i oferują swą dostępność placówki wiejskie.

SONDAŻ

W sierpniu 2018 r. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przeprowadziło sondaż wśród bibliotek publicznych, które powstały po 2012 r. lub po 2012 r. przeszły znaczące modernizacje (tzn. remont, rozbudowę, adaptację, na które przeznaczyły (duże) środki pozwalające na zmianę np. bryły obiektu, w którym jest biblioteka, zwiększenie przestrzeni, nową aranżację wnętrza, czy budowę nowego obiektu bibliotecznego). Do sondażu wytypowano biblioteki, w których wykonano prace w ciągu ostatnich 6 lat, tj. na tyle niedawno, że mogły w nowej odsłonie/w nowej szacie zaistnieć w świadomości czytelników, czy środowisk w których działają, a także samych bibliotekarzy. Zapytano zatem bibliotekarzy o wpływ jaki na kondycję ich instytucji wywarły zmiany w infrastrukturze, jak odebrali je czytelnicy i użytkownicy, jakie zdanie na ten temat mają sami bibliotekarze porównując różne sytuacje – sprzed inwestycji i po nich, jakie towarzyszą im refleksje związane często z przełomem w funkcjonowaniu placówek?

Na podstawie doboru placówek, dokonane-go przez wojewódzkie biblioteki publiczne, które przeszły modernizację lub wybudowano dla nich obiekt po 2012 r., do sondażu wytypowano 135 bibliotek publicznych (decydowała data przeprowadzenia inwestycji i jej zakres). Wypełnione ankiety przesłało 100 bibliotek, w tym 45 z bibliotek gmin wiejskich, 33 z bibliotek miejskich, 13 z bibliotek miejsko-wiejskich, 9 z bibliotek powiatowych

(o zleconych zadaniach bibliotek i powiatów grodzkich). 16 bibliotek usytuowanych było w domach kultury, oznacza to, że co szósta inwestycja miała większy zasięg i większe środki na wykonanie prac, zarówno w przypadku budowy nowego kompleksu, jak i remontu, czy modernizacji.

Zakres zmian

W bibliotekach objętych sondażem przeprowadzono różne inwestycje. Największą grupę (38,0%) stanowiły modernizacje poprzez generalne remonty, rewitalizacje (np. nowa aranżacja przestrzeni), bądź poprzez np. rozbudowę, remont obiektu samej biblioteki (36%) lub obiektu w którym biblioteka ma siedzibę (2%). Nieznacznie mniejszą grupę (31%) stanowiły biblioteki, na potrzeby których zaadaptowano różne obiekty (lokal biurowy, salę gimnastyczną, kino, część powierzchni dworca kolejowego, budynki sakralne, powojenne, szkolne, oświatowe, ośrodki zdrowia, pawilony handlowe). W porównaniu z liczbą przeprowadzonych generalnych remontów i adaptacji biblioteki wybudowane od podstaw stanowiły 31% inwestycji, w tym 26% biblioteki, które otrzymały nowe lokale, 5% – lokale w nowych obiektach, współużytkowane z innymi instytucjami.

Inwestorami większości prac (67%) były samorządy, wspierane przez dotacje resortu kultury w ramach programu „Infrastruktura bibliotek”. Były to środki przeznaczone na rozbudowę, adaptację i budowę nowych obiektów wraz z ich wyposażeniem. Ponad pięciokrotnie rzadziej inwestycje dotowane były z funduszy samorządowych i unijnych (12%), na podobnym poziomie (11%) dofinansowywali je różni inwestorzy: samorząd gminny, wojewódzki, struktury unijne, resort kultury, PKP SA, Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Duży wkład miały także samorządy, które pokryły całkowity koszt co dziesiątej inwestycji (budowy, adaptacji, remontu).

Wartość inwestycji była bardzo zróżnicowana, ale większe kwoty przeznaczano na inwestycje obiektów, w których biblioteka była częścią całości, np. na budowę/modernizację domu kultury, ratusza, urzędu gminy, rewitalizację obiektu pałacowego, gdzie biblioteka miała siedzibę (od 3,9 mln do 5,5 mln). Więcej kosztowały też inwestycje, które miały dodatkowego inwestora, np. PKP SA, ale też rozmiar prac był imponujący (koszt około 10 mln), czy inwestycje dofinansowane z funduszy unijnych (od 2,1 mln do 5,8 mln). Inwestycje samorządowe miały różną wartość, od 10 mln, które przeznaczono na wybudowanie

obiekty domu kultury i bibliotekę, po około 100 tys. z przeznaczeniem na adaptację.

Udział bibliotekarzy

Ważną informacją jest zaangażowanie bibliotekarzy w przygotowanie i przebieg prac. Okazuje się, że 80% pracowników z bibliotek objętych sondażem uczestniczyło zarówno w pracach przygotowawczych, jak i później w ich realizacji. Pozostali bibliotekarze z bibliotek usytuowanych np. w domach kultury czy w innych instytucjach, w których biblioteka dysponuje tylko lokalem, np. w ratuszu, urzędzie gminy, czyli tam, gdzie była tylko jednym z podmiotów modernizowanego obiektu nie byli na ogół angażowani w prace przygotowawcze, ani później podczas ich realizacji.

Wśród wypowiedzi 80% bibliotekarzy najczęściej podkreślało udział w przygotowaniu/sporządzaniu grantu o przydział dotacji oraz współpracę z architektem obejmującą np.: konsultacje dotyczące bryły budynku, projektowanie wnętrza, lokalizację działów, dobór materiałów, ustalanie rozkładu i wielkości pomieszczeń, przygotowanie dokumentacji do planowanych działań. Inne prace obejmowały projekty aranżacji pomieszczeń (włącznie z projektowaniem mebli), wybór i zakup wyposażenia, przygotowanie dokumentów do procedury przetargu, przygotowanie dokumentów do rozpoczęcia inwestycji, sporządzenie projektu zagospodarowania przestrzeni wokół biblioteki. Ważnym elementem w pracy bibliotekarzy nadającej wymiar społeczny, lokalny przygotowywanej inwestycji były konsultacje wśród określonych grup, głównie młodzieży, na temat oczekiwań wobec nowego obiektu lub jego aranżacji.

Wypowiedzi bibliotekarzy na temat zmian w infrastrukturze, jakie dokonały się w bibliotekach dotyczyły:

- dostępu i funkcjonalności, jakie nastąpiły po pracach modernizacyjnych lub budowie nowego lokalu dla biblioteki,
- efektów tych zmian, ze szczególnym uwzględnieniem procesów związanych z czytelnictwem, wykorzystaniem zbiorów i odwiedzinami.

ZMIANY W DOSTĘPI I FUNKCJONALNOŚCI

Badane biblioteki, jeśli zmieniono im siedzibę, na ogół zyskały odpowiednie lokalizacje. Za takie uznawano usytuowanie w centrum miejscowości, bądź w jej pobliżu, w bezpośredniej bliskości z innymi instytucjami kultury, edukacji, oświaty,

sportu, co sprzyjać ma kontaktom z czytelnikami, czy z potencjalnymi odbiorcami usług bibliotek. Dobra lokalizacja, którą zyskały biblioteki była również blisko centrów handlowych, usługowych, bądź najogólniej rzecz biorąc w miejscu, gdzie koncentrowało się życie wsi, miasta, dzielnicy, bądź w miejscu dobrze skomunikowanym (przebieg tras kolejowych, autobusowych, głównych ulic). Bliskość tych miejsc i pracujących tam instytucji zapewniała bibliotekom bliskość do czytelnika, użytkownika. Usytuowanie biblioteki poza centrum spotykało się z różnymi ocenami. Zdaniem jednej z bibliotekarek taką lokalizację rekomendowały ulokowane w pobliżu instytucje, których klienci zapewniali „ *ruch* ” wokół biblioteki (*wprowadzie biblioteka jest poza centrum, ale obok urzędu gminy, OSP, posterunku policji, ośrodka zdrowia, co jest dużym plusem*), choć zdaniem innych wybór przez gminę lokalizacji biblioteki na obrzeżach miejscowości jest niezbyt dogodny.

Ważnym elementem uzupełniającym dobre usytuowanie biblioteki, sprzyjającym jej aktywności i wykorzystaniu są udogodnienia związane z samym obiektem bibliotecznym, najlepiej niezależnym. Jeśli biblioteka użytkuje lokal w większym obiekcie to jej atutem jest niezależne wejście, usytuowanie na parterze. Standardem, który spełniają badane biblioteki jest dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnościami ruchu. Podjazdy zewnętrzne, czy udogodnienia wewnątrz budynku sprzyjają nie tylko większej możliwości dotarcia do bibliotek, zapoznania się z nowościami, dzięki czemu możliwe jest zwiększanie czytelnictwa, czy uczestnictwo w różnego rodzaju imprezach. Badane biblioteki zyskały też miejsca, które usprawniają korzystanie z bibliotek, zewnętrzny parking, czy teren wokół biblioteki, którego zagospodarowanie zapewnia przedłużenie oddziaływania biblioteki.

Ważnym elementem będącym konsekwencją modernizacji badanych bibliotek/wybudowania nowego obiektu jest rozszerzenie godzin pracy, co umożliwia łatwiejszy dostęp do bibliotek, również poza podstawowymi dniami pracy, czyli najczęściej w soboty, a także w godzinach popołudniowych,

Najsilniej akcentowanym elementem zmian, jakie zaszły w badanych bibliotekach była powierzchnia, zwiększana kilku, a nawet kilkunastokrotnie, choć w niektórych przypadkach, głównie adaptacji lokalu na potrzeby biblioteki sugerowano, iż powierzchnia jest zbyt mała. Duża powierzchnia bibliotek, nawet usytuowanych

Biblioteka u Kazimierza. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Kazimierza Zielińskiego w Modliborzycach
Fot. z archiwum biblioteki

w niewielkich środowiskach wiejskich pozwalała na nową aranżację wnętrza – wyodrębnianie stref i przypisywanie im konkretnego przeznaczenia i ich nazywanie. Biblioteki, nawet te dotychczas pozbawione działów, miały wyznaczone obszary funkcjonalności, ściśle związane z użytkownikiem, zadaniem, aktywnością, np. strefa zabawy i form pracy, kontaktu z książką, strefa lektury, nauki. Przestrzenie te przenikały się, nie były wydzielone sztywnymi ramami, zmieniały też swój zasięg. Strefy książki były wyraźnie zaakcentowane, jednak pozostawały na styku z obszarami czytania, nauki, zabawy, relaksu (wnętrze nowoczesne, estetyczne, funkcjonalne pozwala na przejrzysty układ księgozbioru, wydzielenie stref dla czytelników w różnym wieku, wydzielenie stref pracy i wypoczynku, a także miejsc spotkań różnych grup użytkowników. Możliwa organizacja wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, warsztatów; W bibliotece wyodrębniono czytelnie czasopism, pracownie multimedialne, sale zabaw dla dzieci, ruchoma ściana pozwala na aranżację dużej powierzchni w zależności od potrzeb).

Duża przestrzeń w bibliotekach była też dzielona ze względu na łatwość dostępu – na parterze strefy dla dorosłych, osób z różnymi dysfunkcjami; sposób i komfort użytkowania – na piętrze dzieci i młodzież; typ nośnika i rodzaj zbiorów – na parterze tradycyjny dostęp do książki a na piętrze

pracownie multimedialne, sale do odsłuchu płyt, oglądania filmów itp. (*podział funkcji: piętro mieści salę widowiskową, sale wielofunkcyjne połączone z galerią, parter to wypożyczalnia i czytelnia, sale komputerowe, oddział dla dzieci*).

Zmianą w funkcjonowaniu bibliotek było przekroczenie przestrzeni wykorzystywanej na działalność podstawową poza mury biblioteki – biblioteki aranżowały miejsca do czytania na tarasach, w ogrodach przylegających do obiektu bibliotecznego (letnie czytelnie, *ZielonoZaczytani*), a zatem wykorzystywały do działalności nie tylko budynek, ale również jego otoczenie.

Nowa, większa powierzchnia wewnątrz obiektu, jak i otoczenie traktowane były elastycznie, aranżowane w zależności od potrzeb, okoliczności realizowanych zadań (wypożyczenie biblioteki mobilne, modułowe daje możliwość swobodnej aranżacji przestrzeni. Dodatkowym atutem jest wydzielenie przestrzeni warsztatowej i do wspólnej pracy). Podstawowym atutem takiego działania jest organizacja korzystania z księgozbioru (wolny dostęp) i wydzielenie miejsc dostępu do książki i treści zapisanych na różnych nośnikach, jako czytelni lub miejsc swobodnych, które w każdej chwili mogą być zmienione (*miejsca dla czytelników – strefy ciszy wydzielono zarówno w holach, jak i w poszczególnych agendach*). Taka różnorodność miejsc kontaktu

z książką, bieżącą prasą daje możliwość wyboru, gdzie chce się czytać, ale również w jakim otoczeniu. Obok „tradycyjnych czytelników” wymieniane były przywoływane już letnie czytelnice, bądź tereny zielone w ogrodach, *gdzie ustawione są fotele i czytelnicy czytają w ciszy, wśród drzew i pięknych krzewów, bądź tarasy i wygodne miejsca relaksu, kontemplacji w hamakach.*

Nowe obiekty/lokalne biblioteczne umożliwiły bibliotekarzom rozwój działalności związanej zarówno z upowszechnianiem książki, jak i innymi formami; pojawiły się nowe propozycje, ale również dotychczasowe uzyskały nową oprawę, związaną z większą przestrzenią i elastyczną jej aranżacją (*oddział dla dzieci wyposażono w regały przystosowane do ich wzrostu, oddzielne pomieszczenia dla dzieci, osób niepełnosprawnych i seniorów. Jest sala multimedialna, sala klubowa, wyposażone w mobilny sprzęt, które można dowolnie aranżować w zależności od potrzeb prowadzonych zajęć*). W badanych placówkach wielokrotnie podkreślano, iż nowa przestrzeń dała możliwość podejmowania zadań wykraczających poza dotychczasową działalność biblioteki, dzięki sali konferencyjnej, czytelnicy, sali multimedialnej, sali zabaw dla dzieci, izbie regionalnej. Tereny wokół bibliotek wykorzystywane były także na działania niebiblioteczne. Są miejscem zabaw, gier, zajęć ruchowych. Nową sytuację bibliotek najlepiej charakteryzują dwie wypowiedzi: *Modernizacja biblioteki poprawiła jej funkcjonalność i walory estetyczne; Powstała całkowicie nowa jakość. Biblioteka pracuje obecnie nad atrakcyjnością księgozbioru, rozbudowuje własne archiwum cyfrowe lokalnej społeczności, dba o spełnienie oczekiwań użytkowników.*

Zmiany w organizacji pracy

W nowych lub wyremontowanych obiektach bibliotecznych swoje miejsce odnaleźli również bibliotekarze. Warunki pracy bardzo dobrze ocenione zostały przez wszystkich bibliotekarzy biorących udział w sondażu (komfort pracy – dostęp do nowych technologii, ergonomiczne stanowiska pracy w formie otwartych ład, dostęp swobodny do regałów, wydzielanie pomieszczeń socjalnych; biblioteki wyposażone są w klimatyzację, monitoring). Pojawiły się natomiast inne okoliczności, które w różny sposób ocenione zostały przez bibliotekarzy, różny wpływ ich zdaniem miały na podstawowe zadania realizowane w bibliotekach, np. prace z książką. Wraz ze wzrostem powierzchni bibliotecznej i rozszerzeniem zadań (głównie w małych bibliotekach), na ogół nie wzrosło zatrudnienie. Biblioteki przystosowane do zwiększenia

aktywności nie mogły wykorzystać swojego potencjału i tak jak przed modernizacją w bibliotekach jednoosobowych placówki zamykane są na czas urlopu pracownika, nie pracują w dłuższym wymiarze godzin w ciągu tygodnia. Chociaż są i plusy przyjętych rozwiązań architektonicznych otwarta przestrzeń pozwala obsłużyć duży obiekt jednemu bibliotekarzowi, ponieważ ogłód całej biblioteki umożliwia lokal wewnątrz bez ścian. Wzrost powierzchni w małych bibliotekach, zdaniem badanych, nie generował też znaczącego zwiększenia budżetu na ich działalność, co uniemożliwiało sfinansowanie rozszerzonej działalności albo ograniczało wybór form. Z drugiej strony należy wspomnieć o dużych, miejskich bibliotekach, w których dotychczasowe zespoły pracowników uzupełniali animatorzy, plastycy, specjaliści od urządzeń nagłaśniających, itp.

Zmiany w postrzeganiu biblioteki

Najmniej wyrazistym elementem zmian, jaki zaznaczył się w wypowiedziach badanych jest funkcjonowanie czytelnej i dostępnej dla wszystkich – czytelników i potencjalnych użytkowników bibliotek – informacji o bibliotece. Duże biblioteki informacje o swojej pracy, ofercie, bieżącym kalendarzu imprez mają włączone w codzienny rytm pracy (strona internetowa, funpage na Facebooku i inne portale społecznościowe, tablice informacyjne, bip, a także informacja włączona w gminny system informacyjny, stałe informacje przekazywane do mediów). Bibliotekarze z mniejszych bibliotek, szczególnie w małych gminach przyznali, że problem informowania o pracy bibliotek i ofercie, nowościach książkowych jest kolejnym etapem zmian, które obejmą ich biblioteki.

Niektórzy bibliotekarze, szczególnie z małych środowisk przyznawali także, że gdyby zaczęli modernizację swojej biblioteki od nowa, bogatsi o nabyte doświadczenie zrobiliby to inaczej, np. zaproponowaliby inny układ regałów, inaczej zaprojektowaliby funkcje w obrębie lokalu. Z tym wiąże się też np. rozmieszczenie oświetlenia, gniazdek dostępu do sieci. Wydaje się, że problemem najważniejszym jest tutaj brak wiedzy i doświadczenia bibliotekarzy w tym zakresie, brak szkoleń lub warsztatów, które pomagałyby im w planowaniu i podejmowaniu decyzji o funkcjonalnym, elastycznym zagospodarowaniu przestrzeni. Drugim elementem jest potrzeba fachowego wsparcia ze strony plastyków, architektów wnętrz, na co powinny być zarezerwowane środki podczas sporządzania preliminarza całej inwestycji.

EFEKTY ZMIAN

Zdaniem wszystkich bibliotekarzy biorących udział w sondażu przeprowadzone modernizacje przyczyniły się do wzrostu zainteresowania biblioteką. Przede wszystkim przychodzi coraz więcej osób, bo są to miejsca nowe, estetyczne, przyciągają uwagę swoim wyglądem. W przypadku wybudowanych nowych obiektów wyróżniają się one spośród innych lokalnych budynków użyteczności publicznej. Nowe miejsce, większe przestrzenie umożliwiają organizację różnych spotkań, pojawiło się wiele nowych form skierowanych do użytkowników, realizowanych jest więcej nowych projektów. Wraz z pozyskaniem nowej powierzchni lub nowym obiektem zintensyfikowano prace związane z kształtowaniem księgozbioru. Przeprowadzka związana z remontem lub do nowego obiektu była doskonałym momentem do przeprowadzenia selekcji zbiorów i postawienia na nowych półkach książek czystych, aktualnych, po które chętniej sięgną czytelnicy. Wielokrotnie podkreślano, że otwarcie biblioteki w nowym lokalu przyczyniło się do znacznego wzbogacenia zasobów dzięki większej dotacji samorządowej (z okazji otwarcia nowej biblioteki) i pozyskaniem zewnętrznym środowiskom na ten cel. Biblioteka wzmocniła swą środowiskową pozycję, zintensyfikowano współpracę ze szkołami, stowarzyszeniami, parafią i innymi instytucjami dzięki zasobom, które można łatwiej i efektywniej promować, przestronnemu lokalowi, gdzie można np. organizować spotkania. Bibliotekarze obserwują jednak, że *przychodzi [do bibliotek] więcej osób, ale niekoniecznie po książki*. Pojawiły się też nowe cenne inicjatywy, które nie tylko podkreślają miejsce bibliotek w przestrzeni publicznej, ale sytuują je jako ważne ogniwo w łańcuchu lokalnych instytucji (*bardzo dobry odbiór społeczny naszej inwestycji (filia), w planie budowa ścieżki rowerowej, która będzie łączyć szkołę-dom kultury-bibliotekę-park-przedszkole-osirodek zdrowia*).

Biblioteki w nowym kształcie architektonicznym stały się na tyle atrakcyjne, że zwiedzają je turyści, a usytuowane w obiektach zabytkowych stają się regularnymi punktami na trasie turystycznych map, jako miejsca polecane do zwiedzenia. Ich walory doceniane są nie tylko lokalnie, ale również w konkursach regionalnych i ogólnopolskich.

Bibliotekarze odnieśli się do wyników czytelnictwa z okresu przed i po zmianie (tam, gdzie to było możliwe do porównania). W co drugiej wypowiedzi podkreślano wzrost czytelnictwa, łącząc

to zjawisko z przeprowadzoną budową/modernizacją, w co dziesiątej utrzymujący się stan na niezmiennym, stabilnym poziomie. Zdaniem tych badanych wzrost czytelnictwa lub jego stabilizacja utrzymuje się dzięki wzrostowi odwiedzin w związku z atrakcyjnością nowego obiektu, bardziej przyjazną przestrzenią umożliwiającą znalezienie miejsca przez każdego (*dużo osób przychodzi by w bibliotece pobyć, porozmawiać, przy okazji sięgają po książki, czasopisma, gazety codzienne, korzystają z internetu*), bogatszym zasobom i co ważne, różnorodnym. Biblioteki wyposażone w sprzęt i oprogramowanie budują dostęp do katalogów online, oferują zdalny dostęp do kont czytelników. Dzięki temu, zdaniem wielu bibliotekarzy, zmienił się profil czytelników *dotychczas dominowały dzieci, obecnie młodzież, a także osoby dorosłe, seniorzy, z różnymi dysfunkcjami, którzy nareszcie mogą do biblioteki przyjść, są dla nich specjalne siedziska i miejsce, które nie krępuje, kiedy chcą odpocząć i np. poczytać*.

Bibliotekarze, którzy nie dostrzegli wzrostu poziomu czytelnictwa odnosili się do zbyt krótkiego czasu jaki nastąpił od zakończenia inwestycji, by mogły dokonać się pozytywne zmiany. Podkreślali także inne aspekty, np. spadek czytelnictwa w związku ze zbyt długo zamkniętą/ograniczoną pracą bibliotek w trakcie trwania inwestycji, innym usytuowaniem biblioteki, do którego trzeba się przyzwyczaić, a także uwarunkowaniami środowiskowymi (*w początkowym okresie po modernizacji wskaźniki wzrosły, później kształtowały się na różnym poziomie. Na ich wpływ mają też inne czynniki, poza modernizacją obiektu; wskaźniki czytelnictwa, wypożyczeń, odwiedzin rosły po inwestycji. Kiedy wybudowano nowe obiekty, dom kultury, boisko sportowe, wskaźniki spadły*).

Z zasięgiem czytelnictwa wiąże się wielkość wypożyczeń, co drugi ankietowany mówił o wzroście, 15% uznało, że utrzymał się na zbliżonym poziomie. Argumenty jakich używano pokrywają się w znacznym stopniu z przytaczanymi wyżej, choć odnoszono się także do zjawisk natury ogólnej (*w ostatnich latach zanotowano spadek wskaźnika wypożyczeń, stały dopływ nowości wydawniczych, dostęp do licencjonowanych zbiorów, a także akcje upowszechniania czytelnictwa nie przyniosły oczekiwanych rezultatów*).

W kwestii wzrostu liczby odwiedzin bibliotekarze byli zgodni i uznali, że inwestycje/modernizacje, remonty wpłynęły na wzrost odwiedzin (85% wypowiedzi), ustabilizowały odwiedziny na dobrym poziomie – 5%. Te pozytywne zmiany łączyli z atrakcyjnością obiektu, jego usytuowaniem,

dostępnością. Biblioteki dzięki tym zmianom prowadzą wszechstronne działania (*stwarzają możliwości dostępu dla każdego; w bibliotece można obejrzeć wystawę, wysłuchać monodramu, recitalu, obejrzeć ciekawy film lub uczestniczyć w warsztatach, pokazach, prezentacjach, w prelekcjach np. nt. historii gminy*). Były też wypowiedzi podkreślające rozwój aktywności bibliotek, które nie zawsze związane są ze ścisłym profilem ich pracy i nawiązujące do poglądu, że biblioteki pełnią obecnie rolę ośrodka kultury).

Przeciwnego zdania byli ci bibliotekarze, którym inwestycja nie przyniosła większego lokalu albo nowe usytuowanie biblioteki nie zyskało w pełni akceptacji środowiska (daleko, poza centrum, bez możliwości dojazdu), co najbardziej odczuły osoby starsze, przyzwyczajone do „starego” miejsca, mniej mobilne.

Jaki jest wymiar zmian po modernizacjach/zyskaniu nowych lokali i ich efektów w bibliotekach publicznych objętych sondażem?

Niezaprzeczalną wartością jest nowy obiekt/przestrzeń, którą wypełnia atrakcyjne wyposażenie (meble, sprzęt), uaktualniane, wzbogacane zbiory, wprowadzane są nowe technologie. Efektem zmian jest powstanie miejsca zaakceptowanego przez środowisko lokalne, które chętnie jest odwiedzane, wykorzystywane na wiele różnych sposobów.

Opinie bibliotekarzy przedstawione wyżej, będące miękkimi wyznacznikami zmian, jakie zaszły po modernizacjach w badanych bibliotekach potwierdzają dane statystyczne z ostatnich lat ilustrujące zjawiska, które zarejestrowano we wszystkich wytypowanych do sondażu bibliotekach (135), na podstawie danych GUS:

- w 20% bibliotek wzrosła liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne, w blisko 75% ustabilizowała się sytuacja na dobrym poziomie,
- w blisko 60% placówek wzrósł udział użytkowników w imprezach bibliotecznych,
- w ponad 40% placówek zwiększyły się odwiedziny fizyczne w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a co czwarta biblioteka rejestrowała odwiedziny na wysokim stabilnym poziomie,
- w 1/3 badanych bibliotek (32%) wzrosły wypożyczenia książek na zewnątrz, a w 34,4% utrzymywała się sytuacja stabilna na podobnym poziomie, w ponad 33% wskaźniki wypożyczeń spadały. Wskaźniki te świadczą również o poziomie czytelnictwa w badanych bibliotekach.

Czy wysiłek związany z modernizacją bibliotek publicznych wpłynął na kształtowanie postaw związanych z czytelnictwem?

Jak się okazuje zmiana lokalu, podwyższenie jego standardu, atrakcyjności nie wpłynęła na wzrost czytelnictwa we wszystkich badanych bibliotekach.

Być może zbyt krótki czas upłynął od przeprowadzenia zmian w bibliotekach albo też inne okoliczności (nowa lokalizacja, uwarunkowania środowiskowe) wpłynęły na utrzymanie dotychczasowego poziomu wykorzystania zasobów, czy wręcz jego spadek. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi czytelnictwa jest wzrost zainteresowania biblioteką jako miejscem atrakcyjnym, przyjaznym, takim, do którego chętnie się przychodzi i gdzie chętnie spędza czas. Ale w kontekście czytelnictwa, wykorzystania zgromadzonego księgozbioru, zmiany jakie zaszły w badanych bibliotekach wymagają głębszego zastanowienia. Chociaż w dużym stopniu poziom wykorzystania bibliotek i czytelnictwo są uwarunkowane środowiskowo i każda z bibliotek powinna je przede wszystkim uwzględniać w ocenie własnej sytuacji, to kwestią wspólną jest świadomość o potrzebie promocji zasobów i przekonanie, że praca z nowymi książkami nie kończy się wraz z pozyskaniem nowego zasobu. To początek drogi książki do czytelnika, gdzie nowoczesna biblioteka jest ważnym ogniwem, ale równie ważne jest zabieganie o czytelnika i jego odwiedziny w tym atrakcyjnym miejscu. W związku z tym nowe zdefiniowanie roli i znaczenia nowoczesnych bibliotek w upowszechnianiu czytelnictwa wydaje się niezbędne.

Dr Barbara Budyńska
Biblioteka Narodowa
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Artykuł powstał na podstawie prezentacji przedstawionej na ogólnopolskiej konferencji SBP z cyklu: „Biblioteka XXI w. – nowoczesna architektura, funkcjonalne wyposażenie, pomysłowe aranżacje”, 25-26.10.2018 r., Warszawa.

PRZYPISY

- ¹ Biblioteki Publiczne w Liczbach 2010. Warszawa 2012; Stan Bibliotek w Polsce. Raport 2012, Warszawa 2016; Stan bibliotek w Polsce. Wybrane dane i wskaźniki <https://www.bn.org.pl/projekty/raporty-bn/stan-bibliotek-w-polsce/stan-bibliotek-w-polsce-2017>

Bibliografia regionalna w obliczu przemian rzeczywistości i potrzeb użytkowników

Bibliografia regionalna jest pośrednim źródłem informacji, które rejestruje zasoby wiedzy, usprawnia komunikację społeczną i próbuje wprowadzić ład we wszechobecny szum informacyjny. Aby sprostać tym zadaniom, bibliografie regionalne nieustannie przeobrażają się, unowocześniają i dopasowują do współczesności. Inspirację stanowią oczekiwania użytkowników, które są z kolei stymulowane zmianami otaczającej rzeczywistości, w tym szybkimi zmianami technologicznymi. Warto zastanowić się nad owymi przeobrażeniami bibliografii regionalnej w kontekście zmieniających się potrzeb użytkowników. Rozważania będą prowadzone na przykładzie *Bibliografii Lubelszczyzny*, która ewoluowała analogicznie do innych bibliografii regionalnych, tworzonych w Polsce od lat 60. XX w.

Prace nad tworzeniem *Bibliografii Lubelszczyzny* zostały zainicjowane w 1963 r. i są prowadzone w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie nieprzerwanie do dziś. W 2003 r. wyodrębniono samodzielną jednostkę organizacyjną, zajmującą się kwestiami regionalizmu: Dział Bibliografii Lubelszczyzny i Wiedzy o Regionie. Od 2007 r. dział odpowiada nie tylko za opracowanie bibliografii regionalnej, ale także zajmuje się informacją regionalną. Codzienny kontakt z czytelnikami jest impulsem do wprowadzania zmian i elastycznego reagowania na ich oczekiwania.

Bibliografia Lubelszczyzny to bibliografia regionalna o charakterze ogólnym, bibliografia przedmiotowa z cechami podmiotowości w niektórych poddziałach. Jej zakres tematyczny jest nieograniczony, uwzględnia piśmiennictwo dotyczące wszystkich dziedzin życia regionu. Nieograniczone są również zasięgi: terytorialny, językowy, autorski. Chronologicznie rejestruje produkcję wydawniczą od 1801 r. po współczesność. Łącz-

nie we wszystkich tomach i bazach bibliografii regionalnej Lubelszczyzny zarejestrowano ponad 150 tys. dokumentów. Są to: wydawnictwa zwarte, wydawnictwa ciągłe, artykuły (z czasopism i z prac zbiorowych), dokumenty kartograficzne, ważniejsze dokumenty życia społecznego oraz dokumenty elektroniczne.

BIBLIOGRAFIA REGIONALNA A STANDARDY I NORMY BIBLIOGRAFICZNE

Bibliografia Lubelszczyzny z założenia ma odpowiadać aktualnie obowiązującym standardom opracowania. Zmiany zasad opracowania formalnego były wdrażane niezwłocznie po wprowadzeniu nowych norm bibliograficznych. W tomie za lata 1976-1980 zmieniły się zasady opisu bibliograficznego książki i czasopisma jako całości¹. Natomiast w tomie za lata 1996-1997 i następnych zastosowano nowe zasady opisu bibliograficznego artykułu zgodnie z normą PN-N-01152-2, która formalnie obowiązuje od 1997 r. Od marca 2018 r.

zaczęto stosować zasady opisu bibliograficznego, zalecane przez Bibliotekę Narodową, nawiązujące do amerykańskiego standardu katalogowania Resource Description and Access (RDA). W praktyce oznacza to, że zrezygnowano ze skrótów w opisie bibliograficznym, co zostało dobrze przyjęte przez odbiorców. Zaczęto uwzględniać wszystkie odpowiedzialności autorskie (odstąpiono od dotychczas stosowanej zasady trzech autorów) oraz dodawać kody wszystkich rodzajów odpowiedzialności do haseł osobowych. Ponadto zrezygnowano z adnotacji zawartościowych w opisach prac zbiorowych na rzecz opisywania poszczególnych referatów (artykułów) w osobnych rekordach. Zmieniono też zasady opisu recenzji. Dotychczas recenzja była opisywana jako dokument związany, dołączany do opisu książki, sztuki teatralnej. Obecnie jest to opis artykułu z czasopisma z adnotacją treściową, informującą o przedmiocie recenzji.

Uwspółcześnieniu ulegało również opracowanie rzeczowe. Permanentnie starano się, aby charakterystyki rzeczowe gromadzonych materiałów bibliograficznych były adekwatne i szczegółowe. Na dokładność charakterystyk rzeczowych miały też wpływ sugestie czytelników, którzy już w indeksach czy spisie treści spodziewali się znaleźć precyzyjną informację.

Układ bibliografii to układ systematyczny, złożony z 16 działów głównych, który pozwala na rozbudowywanie lub zawężanie schematu zgodnie ze zgromadzonym materiałem bibliograficznym. Struktura i liczba poddziałów zależy od tematyki zgromadzonych materiałów bibliograficznych, ich ilości oraz specyfiki regionu. O ile działy główne pozostają takie same we wszystkich tomach i bazach *Bibliografii Lubelszczyzny*, to liczba i struktura poddziałów jest zmienna, bowiem odzwierciedla przeobrażenia, zachodzące w życiu społecznym, politycznym, gospodarczym i naukowym regionu. W bazach bibliograficznych symbole schematu bibliografii regionalnej są zapisywane w odpowiednich polach i mogą być wykorzystywane zarówno do wyszukiwania, jak i do wyodrębnienia bibliografii w wersji tradycyjnego kodeksu. Dla użytkowników, korzystających z bibliografii, istotny jest indeks przedmiotowy, który prezentuje zawartość bibliografii z innej strony niż jej schemat (spis treści), a abecedowe uszeregowanie haseł ułatwia przeszukiwanie. W *Bibliografii Lubelszczyzny* za lata 1944-1999 jest to indeks przedmiotowy, który wykazuje nazwy osobowe, nazwy geograficzne, nazwy organizacji i instytucji, stanowiących przedmiot opracowania, a także tematy zareje-

strowanych dokumentów tożsame z nagłówkami działów i poddziałów. W bazach *Bibliografii Lubelszczyzny* (za lata 1801-1944 oraz 2000 – do lutego 2018) opis rzeczowy dokumentu sporządzano na podstawie Słownika Języka Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej (JHP BN). Charakterystykę rzeczową dokumentu stanowi wielokrotny opis przedmiotowy. Obligatoryjnie stosowano hasła geograficzne, które są niezbędne w bibliografii regionalnej ze względu na liczne zapytania dotyczące określonych jednostek terytorialnych. Brakujące w słowniku tematy geograficzne, korporatywne i osobowe tworzone samodzielnie z zachowaniem reguł JHP BN. Indeks o nazwie „Temat” zawiera pełne, rozwinięte hasła przedmiotowe, natomiast indeks „Temat/określnik” tematy i określniki w jednym ciągu alfabetycznym.

Biblioteka Narodowa w przeciągu ostatnich kilkunastu lat podejmowała działania, mające na celu udoskonalenie języka haseł przedmiotowych. Wprowadzano modyfikacje, które upraszczały sztuczną i zbyt skomplikowaną gramatykę. W *Bibliografii Lubelszczyzny* zmiany te wdrażano na bieżąco. Przykładowo tematy formalne, wprowadzone przez BN w 2010 r. (zamiast określników formalnych), w *Bibliografii Lubelszczyzny* zaczęto używać już w lipcu 2010 r. Przyjęto też zalecenia Komisji ds. JHP BN, która ustaliła listę określników, jakie mogą być stosowane po tematach osobowych. Pozostałe określniki zostały z haseł osobowych usunięte (np. biografia, małżeństwo, nobilitacja, popularyzacja itd.).

Kolejną zmianę w obszarze opracowania rzeczowego Biblioteka Narodowa wprowadziła 31 grudnia 2016 r., kiedy to zrezygnowała z dalszego rozwijania JHP BN. Od 1 stycznia 2017 r. w bazach BN są stosowane Deskryptory Biblioteki Narodowej (DBN). Jak podano na stronie BN: „główną nowością jest podzielenie haseł na mniejsze jednostki, stanowiące oddzielne punkty dostępu”⁷². Ich funkcjonowanie jest zbliżone do zasad działania serwisów społecznościowych, które dostarczają informację łatwo dostępną, opartą na intuicyjnym wyszukiwaniu. Kwestie wprowadzenia DBN do bibliografii regionalnych były omawiane na 34., 35. i 36. Spotkaniu Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej, który działa przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W 2017 r. DBN w bibliografiach regionalnych zaczęły stosować wojewódzkie biblioteki w Krakowie i Kielcach i na podstawie kilkumiesięcznych doświadczeń oceniły pozytywnie podjęte działania. Zdaniem przedstawicieli tych bibliotek korzyści dla użyt-

kowników są bezsporne. Minusem jest to, że nowy sposób opracowania jest bardziej czasochłonny. W *Bibliografii Lubelszczyzny* zaczęto używać DBN od marca 2018 r. Ponad roczne opóźnienie było spowodowane nieprzystosowaniem programu MAK do wyszukiwania fasetowego i związane z tym obawy, co do sprawności wyszukiwania. Jednak trudno było pozostawać przy słowniku języka informacyjno-wyszukiawczego, który nie jest bieżąco aktualizowany i kontrolowany. Ostatecznie zdecydowano się na założenie osobnej bazy, w której znajdują się dokumenty wprowadzane od 1 marca 2018 r. (niezależnie od daty ich publikacji). Wdrożenie DBN w bazie *Bibliografii Lubelszczyzny*, w naszym przekonaniu, jest zgodne z aktualnymi tendencjami rozwoju bibliografii regionalnej, służy unowocześnianiu prac bibliograficznych i odpowiada na oczekiwania użytkowników. Obecnie jeszcze trudno oceniać sprawność informacyjną bazy i odbiór przez użytkowników. Proces opracowania rzeczowego jest bardziej czasochłonny, ale dla katalogerów/bibliografów stosowanie DBN jest łatwiejsze niż dotychczas używany język informacyjno-wyszukiawczy.

OCZEKIWANIA UŻYTKOWNIKÓW A ZAŁOŻENIA METODYCZNE BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ

Bibliografia regionalna ma służyć czytelnikom i to oni w znacznej mierze wyznaczają kierunki przekształceń. *Bibliografia Lubelszczyzny* jest przeznaczona dla szerokiego spektrum odbiorców. Ich oczekiwania wyznaczają tematykę kwalifikowanych materiałów. W ostatnich kilkunastu latach zauważalny jest wzrost zapotrzebowania na informacje o zagranicznych sukcesach i międzynarodowych wydarzeniach z udziałem mieszkańców Lubelszczyzny, informacje z obszaru socjologii, życia codziennego, a także ciekawostki, np. udział lublinian w konkursach piękności czy popularnych programach telewizyjnych.

Zasięg chronologiczny: postulaty odbiorców zainspirowały nas do podjęcia w 2011 r. prac nad retrospektywną *Bibliografią Lubelszczyzny* za lata 1801-1944. Idea została poparta przez środowisko naukowe Lublina oraz przez członków Rady Naukowo-Programowej WBP. Użytkownikami tej bibliografii są obecnie nie tylko pracownicy naukowi, ale także przedstawiciele ruchu regionalistycznego, indywidualni miłośnicy historii regionu, poszukiwacze korzeni własnych rodzin. Baza liczy 1982 rekordy (stan na 2 listopada 2018 r.). Konieczne jest zintensyfikowanie prac nad jej uzupełnieniem,

a powiązanie z zasobami bibliotek cyfrowych to imperatyw naszych czasów. Wymaga to jednak nakładów finansowych i osobowych.

Zapytania czytelnicze i kwerendy również spowodowały weryfikację założeń odnośnie zasięgu formalnego. Zwrócono baczniejszą uwagę na dokumenty życia społecznego. Zaczęto je rejestrować w większym stopniu. W poszczególnych członach *Bibliografii Lubelszczyzny* znajdują się opisy folderów, programów imprez, katalogów wystaw, informatorów gospodarczych i turystycznych, sprawozdań, zaproszeń. Zainteresowania czytelników dotyczyły również dokumentów elektronicznych. Obecnie uwzględnia się te zapisane na fizycznym nośniku typu płyta CD, DVD, a także zawartość czasopism, dostępnych tylko *online*, ale posiadających archiwum.

Wraz z nadejściem XXI w. odnotowano wzrost liczby użytkowników, poszukujących publikacji zagranicznych, poświęconych zagadnieniom regionalnym. Dziennikarze i regionalni twórcy dostarczali własne teksty opublikowane w zagranicznych czasopismach, pracach zbiorowych, antologiach itp. W odpowiedzi na te potrzeby od 2004 r. gromadzono Lubliniana zagraniczne w tradycyjnej kartotece kartkowej, a w latach 2012-2014 w osobnej bazie bibliograficznej. Uwzględniano publikacje ze wszystkich dziedzin życia, w języku polskim i w językach obcych, wszystkie jednostki bibliograficzne, dokumenty niezależnie od narodowości autora, roku publikacji, które ukazały się poza granicami kraju. Główne kryterium doboru to treściowy związek z Lubelszczyzną. Zdaniem czytelników korzystanie z kartoteki kartkowej i odrębnej bazy było znacznym utrudnieniem. Aby ułatwić dostęp do tych materiałów bibliograficznych, zaczęto sukcesywnie włączać je do baz *Bibliografii Lubelszczyzny*.

Z myślą o czytelnikach zmienia się postać fizyczna bibliografii: od tradycyjnych kartotek kartkowych, przez bibliografię drukowaną w formie kodeksu, po komputerową bazę bibliograficzną dostępną *online*. Fundamentalną kwestią jest też sposób prezentacji bibliografii regionalnej w sieci internetowej. W przeciągu ostatnich kilkunastu lat dokonano w tym względzie niemało. WBP w Lublinie nadrobiła zaległości w publikowaniu *Bibliografii Lubelszczyzny*. Aż siedem (z dziesięciu) tomów wydano drukiem w latach 2002-2009. Wcześniej materiały bibliograficzne, gromadzone w kartotekach kartkowych, były dostępne tylko na miejscu w gmachu biblioteki. Kolejnym krokiem było ułatwienie dostępu do wszystkich

drukowanych tomów bibliografii. Stało się to w 2012 r. dzięki umieszczeniu ich zdigitalizowanych wersji w Bibliotece Cyfrowej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie (BC WBP). Natomiast od 19 maja 2015 r. zasoby BC WBP są dostępne w Lubelskiej Bibliotece Wirtualnej (LBW), która jest regionalną biblioteką cyfrową.

Bazy *Bibliografii Lubelszczyzny* (2000-2018) są widoczne i łatwo dostępne na stronie internetowej WBP. Oprócz tego zawartość baz *Bibliografii Lubelszczyzny* za lata 2005-2018 oraz 1801-1944 jest prezentowana w multiwyszukiwarce Primo, która umożliwia przeszukiwanie zasobów cyfrowych, baz bibliografii regionalnej i katalogów bibliotek i instytucji uczestniczących w projekcie Lubelska Biblioteka Wirtualna. Dzięki temu czytelnik, przeszukujący zasoby LBW, trafia do materiałów zarejestrowanych w bibliografii regionalnej: *Bibliografii Lubelszczyzny*, a także *Bibliografii Zamojszczyzny*, tworzonej przez Książnicę Zamojską im. Stanisława Kostki Zamojskiego w Zamościu. Jest to kolejny punkt dostępu do bibliografii regionalnych i kolejne ułatwienie w ich wykorzystywaniu. Dzięki temu liczba potencjalnych użytkowników znacząco wzrasta.

Należy jednak nadmienić, że *Bibliografia Lubelszczyzny* za lata 2000-2004 nie jest przeszukiwana przez multiwyszukiwarkę LBW. Powodem jest format (MARC BN), w którym sporządzono rekordy bibliograficzne. Primo bowiem obsługuje tylko te bazy, które posługują się formatem MARC 21. Dlatego baza za lata 2000-2004 jest dostępna dla czytelników *online* tylko na stronie WBP i trzeba ją przeszukiwać odrębnie.

BIBLIOGRAFIA REGIONALNA A TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE

Obecnie *Bibliografia Lubelszczyzny* stoi przed kolejną zmianą – zmianą technologiczną. W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie od kilku lat rozważa się zmianę programu MAK, używanego do prowadzenia bibliografii regionalnej, na nowocześniejszy system, który sprostałby współczesnym trendom. Zdecydowano, że zarówno bibliografia regionalna, jak i katalog biblioteki (dotychczas Virtua) powinny być prowadzone w tym samym systemie bibliotecznym. Dyrekcja WBP postanowiła, że środkiem do osiągnięcia tego celu będzie przystąpienie do projektu e-usługa OMNIS, który ma zagwarantować jeden punkt dostępu do zasobów

Biblioteki Narodowej i innych bibliotek w kraju. W myśl porozumień o współpracy, podpisanych w 2018 r., Biblioteka Narodowa i inne biblioteki, w tym biblioteki wojewódzkie, będą współdziałały w zakresie ogólnokrajowej sieci bibliotecznej oraz podejmą prace w ramach wspólnego środowiska katalogowego. Takie umowy zawarły z BN biblioteki wojewódzkie w Lublinie, Olsztynie, Gdańsku, Kielcach, Krakowie. Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie została zakwalifikowana jako pierwsza do wdrożenia systemu Alma i wyszukiwarki Primo. Wśród priorytetowych obszarów działań znalazły się dwa punkty ważne dla bibliografii regionalnej:

- rozwijanie, integracja i zapewnienie spójności zasobów bibliograficznych, w szczególności poprzez: współkatalogowanie zbiorów regionalnych, opracowanie i aktualizację wspólnych przepisów katalogowania materiałów bibliotecznych, konsultacje bibliotekarzy dziedzinowych przy tworzeniu i modyfikacji deskryptorów przedmiotowych oraz ujednolicanie dotychczas opracowanych rekordów bibliograficznych i wzorcowych;
- rozwijanie i łączenie zasobów informacyjnych, w szczególności poprzez: wspólne prace dokumentacyjne, rejestracyjne i źródłoznawcze, scalenie i wspólne uzupełnianie baz bio-bibliograficznych i katalogów centralnych prowadzonych przez biblioteki, ustalenie standardów digitalizacji materiałów bibliotecznych³.

Dla bibliografii regionalnej jest to kolejne wyzwanie. Wiąże się to z wprowadzeniem nowej organizacji pracy, dostosowanie się do wspólnych procedur, wypracowanie niezbędnych zasad współdziałania z innymi uczestnikami projektu oraz pozostałymi działami własnej biblioteki (nie dublowanie prac). Ujednolicanie zasad we wspólnym środowisku katalogowym pociągnie za sobą konieczność rezygnacji z pewnej specyfiki bibliografii regionalnej (np. zmiana sposobu opisywania recenzji). Tworzenie rekordów wzorcowych specyficznych dla regionu – przynajmniej w początkowej fazie, będzie pochłaniać dużo czasu, ponieważ w słowniku DBN brakuje kartotek haseł wzorcowych dla pewnej liczby lokalnych autorów, wielu małych miejscowości, imprez, obiektów fizjograficznych itp. Te i wiele innych pytań, wątpliwości, trudności czeka na rozwijanie. Z pewnością jest to olbrzymia praca i kolejna próba dla bibliotekarzy/bibliografów. Jednocześnie to kolejny krok

na drodze do przystosowania bibliografii regionalnych do potrzeb użytkowników, zwłaszcza że tendencja stosowania systemów katalogowych do obsługi bibliograficznych baz danych oraz włączania bibliografii regionalnej do baz katalogowych ogólnych staje się zauważalna nie tylko w Polsce. Służy to uproszczeniu dostępu do bibliografii regionalnej, prezentowanie jej w sieci w sposób jak najbardziej przystępny.

Na powyższe tematy dyskutowano na 37. Ogólnopolskim Spotkaniu Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP, które odbyło się 8-9 listopada 2018 r. w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy. We wnioskach stwierdzono ponad wszelką wątpliwość, że prace bibliograficzne winny być nieustannie unowocześniane, dostosowywane do szybko postępujących zmian technologii informacyjno-komunikacyjnych. Odpowiadanie na potrzeby użytkowników i sprostanie im jest niezwykle ważne. Aktualnie można to osiągnąć zapewniając łatwość wyszukiwania poprzez intuicyjność, precyzyjne kryteria wyszukiwawcze, fasetowy tryb budowania strategii wyszukiwawczej. Istotną cechą bibliografii regionalnej powinna stać się responsywność. Bibliografia regionalna winna być produktem, współpracującym z wszelkimi urządzeniami, a korzystanie z niej na dużych ekranach, smartfonach czy tabletach równie łatwe. Należy położyć nacisk na współpracę bibliografii z zasobami wiedzy, wykorzystanie zdolności przetwarzania danych w bibliografiach regionalnych za sprawą stosowania linkowania, zamieszczania zdjęć, kodów QR, kierowania do pokrewnych publikacji czy wątków tematycznych. Wskazane jest wykorzystanie aktywności użytkowników poprzez umożliwienie im zgłaszania uwag, wskazywania błędów i uzupełnień⁴.

Z powyższych uwag wynika, że bibliografowie dostrzegają potrzebę wprowadzania nieustannych zmian, unowocześniania bibliografii regionalnych. Wszak od spełnienia ww. wskazań zależy skala wykorzystywania bibliografii przez różne środo-

wiska użytkowników. Mottem dla bibliografów regionalnych mogą stać się słowa prof. Jadwigi Woźniak-Kaspererek: *Najważniejsze jest wyszukiwanie, dostęp do informacji. Nie gromadzenie jak największych ilości danych, nie ich opracowanie czy nawet trwale przechowywanie, ale sprawne, efektywne wyszukiwanie w jak największym stopniu satysfakcjonujące odbiorcę, dostarczanie mu tego, co niezbędne do rozwiązania problemu, osiągnięcia celu*⁵.

Bożena Lech-Jabłońska
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

PRZYPISY

- ¹ We wstępie czytamy: „Nowy opis bibliograficzny książki został oparty na normie PN-82/N-01152.01, która wprawdzie obowiązuje od 1 stycznia 1984 r., ale „Przewodnik Bibliograficzny” zastosował ją już w 1976 r. Czasopisma jako całości opisano na podstawie projektu normy bibliograficznej czasopisma (Międzynarodowy znormalizowany opis bibliograficzny ISBD(S) / tł. Krystyna Pieńkowska; red. Maria Lenartowicz // *Prz. Bibl.* – 1979, z. 1, s. 19-77)”. Zobacz: ZABIELSKA, T., LECH-JABŁOŃSKA, B. *Przedmowa*, w: *Bibliografia Lubelszczyzny 1976-1980*, Lublin 2004, s. 9.
- ² *Deskryptory Biblioteki Narodowej* [online], [dostęp: 1.10.2017]. Dostępny w WWW: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/dbn>.
- ³ <http://hl.wbp.lublin.pl/wbp/index.php/wydarzenia/wiadomosci/2387-biblioteka-narodowa-i-wojewodzka-biblioteka-publiczna-im-hieronima-opaciskiego-w-lublinie-podpisay-porozumienie-o-wspopracy.html>
- ⁴ Protokół z 37. Ogólnopolskiego Spotkania Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP – „Bibliografie regionalne w 100-lecie Niepodległości”, Warszawa, 8-9 listopada 2018 r. [maszynopis w posiadaniu WBP Lublin].
- ⁵ WOŹNIAK-KASPEREK, J. *Wiedza i język informacyjny w paradygmacie sieciowym*, Warszawa: Wydaw. SBP, 2011, s. 173. ISBN 978-83-61464-96-9.

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

BIAŁE PIANINO GRA W BIBLIOTECIE ŚLĄSKIEJ

Charakterystyczne białe pianino stało się w Strefie Otwartej Biblioteki Śląskiej. Każdy chętny może usiąść przy instrumencie i zaprezentować swoje umiejętności. Białe pianino pojawiło się w Katowicach w 2016 r. Mają przypominać, że Katowice jako jedyne miasto w Polsce nosi tytuł Miasta Muzyki UNESCO. To prestiżowe wyróżnienie przyznawane jest przez agendę Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Kul-

tury miejscowościom, które wyróżniają się wyjątkowymi tradycjami muzycznymi, silnym środowiskiem twórców oraz działaniami na rzecz rozwoju muzycznych przemysłów kreatywnych. Instrumenty można znaleźć w różnych przestrzeniach Katowic, m.in. w gmachu Miasta Ogrodów, na katowickim dworcu, na Uniwersytecie Śląskim i w Terminalu B Portu Lotniczego w Pyrzowicach. Partnerem akcji jest Katowice Miasto Ogrodów – Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek.

Monika Wieczorek
(Biblioteka Śląska w Katowicach)

55-lecie

Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Obchodzone w maju 2019 r. 55-lecie Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego działającego przy Zarządzie Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich jest dobrą okazją do przypomnienia genezy i dorobku Zespołu i omówienia aktualnych zadań.

Zespół powstał 12 maja 1964 r. z inicjatywy niewielkiej grupy aktywnych członków Stowarzyszenia, którzy przyjęli jako główny cel swojej działalności zachowanie pamięci o ludziach zasłużonych dla bibliotekarstwa polskiego. W zebraniu założycielskim uczestniczyli: Halina Chamerska, Regina Danysz-Fleszarowa, Barbara Groniowska, Alodia Kawecka-Gryczowa, Czesław Gutry, Helena Handelsman, Józefa Kornecka, Jadwiga Szemplińska, Ksawery Świerkowski, Zofia Warczygłowa-Piotrowska i Elżbieta Widerszałowa. Na przewodniczącą Zespołu wybrano Helenę Handelsman. Skład Zespołu szybko się powiększał. Wkrótce dołączyły do niego: Janina Cygańska, Maria Grodkowa, Zofia Hryniewicz, Irena Morsztynkiewiczowa, Ewa Pawlikowska i Zofia Szymanowska, a nieco później Maria Czarnowska, Zofia Steffen-Padowiczowa i Danuta Stępniewska. Podczas wielu spotkań i dyskusji członkowie Zespołu wypracowali podstawowe kierunki działania:

- organizowanie wieczorów wspomnień poświęconych zasłużonym bibliotekarzom warszawskim oraz rocznicom wydarzeń z historii bibliotekarstwa polskiego,

- przygotowywanie publikacji na temat wybitnych bibliotekarzy, ze szczególnym uwzględnieniem ich walki o książkę polską w czasie wojny i okupacji,
- zbieranie materiałów z historii bibliotekarstwa warszawskiego: pamiętników, wspomnień, artykułów, notatek ze szczególnym uwzględnieniem okresu okupacji.

W kolejnych latach pracom Zespołu przewodniczyły: Irena Morsztynkiewiczowa (1969-1986), Ewa Pawlikowska (1987-1990), Elżbieta Widerszałowa (1991), Janina Cygańska (1992-2003), Janina Jagielska (2003-).

Realizację przyjętych zadań rozpoczęto od organizowania wieczorów wspomnieniowych, bowiem ta forma pracy zależała od sprawności organizacyjnej członków Zespołu i nie wymagała żadnych nakładów finansowych. I tak w ciągu 55-letniej działalności zorganizowano 97 spotkań wspomnieniowych, z czego 81 poświęconych zmarłym bibliotekarzom, a 16 wybranym rocznicom związanym z ważnymi wydarzeniami polskiego bibliotekarstwa, m.in. z okazji 45-lecia powołania Rocznej Szkoły Bibliotekarskiej przy Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy (2.02.1974), czy 30-lecia Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi (28.04.1976).

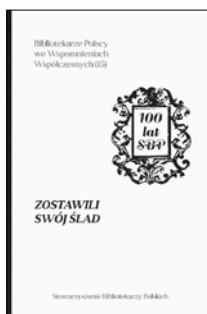
Niezwykle ważnym zadaniem w działalności Zespołu były prace edytorskie. Po objęciu w 1969 r. przez Irenę Morsztynkiewiczową funkcji

przewodniczącej Zespołu, podjęto niełatwe starania zmierzające do opublikowania tomu wspomnień o ludziach, którzy kształtowali zawód bibliotekarza w Polsce. Jednak brak środków finansowych na ten cel uniemożliwił szybkie wydanie przygotowanego tekstu. Dopiero po kilku latach udało się nawiązać współpracę z Ossolineum i w 1974 r. ukazał się w serii „Książki o Książce” tom pt. *Twórcy nowoczesnego bibliotekarstwa polskiego* pod redakcją i ze wstępem prof. Heleny Więckowskiej. Tom zawiera 18 biogramów inspiratorów i organizatorów bibliotekarstwa okresu międzywojennego. W 1980 r., w tej samej serii, opublikowany został kolejny tom pt. *Portrety bibliotekarzy polskich*, pod red. Ireny Morsztynkiewiczowej i ze wstępem prof. Witolda Stankiewicza, obejmujący 23 biogramy czołowych bibliotekarzy polskich.

Od 1991 r., kolejne tomy wspomnieniowe zaczęły ukazywać się w Wydawnictwie SBP. W utworzonej nowej serii „Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych” zebrano i udokumentowano w 16 tomikach działalność zawodową 257 bibliotekarzy. Teksty te, podobnie jak wcześniejsze wydane w serii „Książki o Książce”, są niejednokrotnie pierwszymi publikacjami przedstawiającymi sylwetki bibliotekarzy, którzy mieli istotny wpływ na rozwój bibliotekarstwa, czytelnictwa i informacji naukowej, i którzy swoją pracą wnieśli nie zawsze doceniany i znany wkład w rozwój polskiej kultury. Często łączyli oni pracę zawodową z aktywnością w SBP oraz pracą społeczną na polu oświaty i kultury. Opublikowane materiały przybliżają ich sylwetki całemu środowisku. Można też mieć nadzieję, że będą również ważnym przyczynkiem do badań historycznych nad rozwojem powojennego polskiego bibliotekarstwa i historii zawodu.

Bardzo duży wkład w opracowanie tych wszystkich publikacji wnieśli kolejni członkowie

Kolegium Redakcyjnego, którzy poza redakcyjną często byli autorami biogramów. Znaleźli się wśród nich m.in.: Irena Morsztynkiewiczowa, Ewa Pawlikowska, Maria Czarnecka, Hanna Zasadowa, Barbara Białkowska, Mirosława Kocięcka, Danuta Stępniewska oraz Andrzej Jopkiewicz.

Zebrań Zarządu Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego w 2014 r.
Fot. ze zbiorów Autorki

Aktualnie Zespół Historyczno-Pamiętnikarski liczy 22 członków. W skład Zarządu wchodzi: Janina Jagielska – przewodnicząca, Barbara Drewniewska-Idziak – wiceprzewodnicząca, Ewa Barteczko – sekretarz, Krystyna Kuźmińska i Elżbieta Skibińska – członkinie Zarządu. Natomiast Kolegium Redakcyjne serii SBP „Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych” tworzą: Ewa Barteczko, Barbara Drewniewska-Idziak, Elżbieta Dudzińska, Maria Lenartowicz, Joanna Popłońska, Jadwiga Sadowska oraz Janina Jagielska, jako przewodnicząca.

Od 1988 r. Zespół współpracuje z redakcją *Słownika pracowników książki polskiej*, przekazując wykazy zmarłych w ostatnim okresie bibliotekarzy, których biogramy powinny się znaleźć w kolejnych Suplementach oraz udzielając pomocy w wyszukiwaniu autorów biogramów.

Stałym zadaniem Zespołu jest też rozpoczęte w 1995 r. przekazywanie do „Komunikatu Zarządu Oddziału SBP w Warszawie” informacji oraz wyszukiwanych w prasie nekrologów o zmarłych warszawskich bibliotekarzach.

Zespół kontynuuje formy pracy stosowane w latach wcześniejszych, ale też wprowadza nowe formy pracy i podejmuje nowe zadania.

Z okazji obchodzonego w 2014 r. jubileuszu 90-lecia Oddziału Warszawskiego SBP opracowano wydane na płycie CD przez ZO SBP *Kalendarium Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie. 1924-2014*. Oprac. i wstęp Janina Jagielska. Informacje do Kalendarium zebrał zespół w składzie: Janina Jagielska, Teresa Jedynak, Elżbieta Skibińska, Ewa Stachowska-Musiał, Irena Wojsz. Z myślą o zbliżającym się jubileuszu 100-lecia Oddziału Warszawskiego SBP prace nad Kalendarium są kontynuowane. Wykorzystując informacje zawarte w wydanych tomikach serii „Biblioteka-

rze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych”, w 2015 r. opracowano *Wykaz miejsc spoczynku bibliotekarzy warszawskich* – jako pomoc dla Kół SBP w odnajdowaniu grobów bibliotekarzy w czasie grupowego odwiedzania cmentarzy przed świętem zmarłych. Z myślą o kontynuacji tych prac powołano zespół roboczy do dalszego gromadzenia danych. W skład Zespołu weszły: Monika Sówka-Cychner, Beata Chrzastowska, Irena Wojsz i Wiesława Rejmer-Zakleka. W miarę postępu prac rozszerzono ich zakres o krótkie biogramy dotyczące dorobku zawodowego i w tej formie przekazywano uzyskane informacje Zarządowi Oddziału a za jego pośrednictwem Kołom SBP. Na koniec 2018 r. *Wykaz miejsc spoczynku bibliotekarzy warszawskich* liczący ponad 157 nazwisk, po redakcyjnym opracowaniu przez Jadwigę Sadowską i Ewę Stachowską-Musiał, został zamieszczony na portalu SBP i na Facebooku, co spotkało się z zainteresowaniem odbiorców. W roku bieżącym powiększy się on o dodatkowe dane dotyczące 45 osób.

W 2018 r. Zespół Historyczno-Pamiętnikarski uzyskał na portalu SBP stałe miejsce wśród komisji, sekcji i zespołów problemowych. Zamieszczane są tam aktualne dane o jego działalności. Współpra-

cą z portalem SBP zajmuje się Ewa Stachowska-Musiał.

Nową formą pracy jest również rozpoczęta w 2018 r. akcja zamieszczania na portalu SBP w zakładce „Rocznice” krótkich notek biograficznych zasłużonych bibliotekarzy, których okrągłe rocznice śmierci przypadają w danym dniu. W ciągu roku wspominaliśmy w tej formie 27 osób, w 2019 r. zamieścimy wspomnienie o 39 osobach. Notki biograficzne opracowują członkowie Zespołu, a ich redakcją zajmuje się Jadwiga Sadowska.

W roku bieżącym planowane jest też podjęcie współpracy z Wikipedią w celu opracowywania i zamieszczania w niej brakujących haseł poświęconych zasłużonym polskim bibliotekarzom.

Od początku działalności Zespół Historyczno-Pamiętnikarski skupia w swoich szeregach bibliotekarzy pasjonatów, którzy nie szczędząc swojego prywatnego czasu realizują jego misję. Przez kolejne lata zmieniały się jego przewodniczące oraz skład członków, ale cel postawiony na początku działania pozostał wciąż taki sam – „ocalić od zapomnienia” pamięć o zasłużonych, nieżyjących już bibliotekarzach i ich dorobku zawodowym.

Janina Jagielska

KONKURS NA NAJCIEKAWSZE WYDARZENIE ORGANIZOWANE W RAMACH TYGODNIA BIBLIOTEK 2019

Zapraszamy serdecznie biblioteki i ośrodki informacyjne wszystkich rodzajów, działające na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, do udziału w konkursie organizowanym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, którego celem jest wyłonienie najciekawszego wydarzenia organizowanego w 2019 roku w ramach ogólnopolskiego programu Tydzień Bibliotek. Główną ideą TB jest promocja czytelnictwa, ze szczególnym nastawieniem na akcje wzmacniające nawyki czytania dzieci i młodzieży.

Konkurs realizowany jest od 2004 r. Nowością w tegorocznej edycji jest wprowadzenie nagrody specjalnej dla bibliotek z małych miejscowości (do 5 tys. mieszkańców).

Warunkiem uczestnictwa jest przekazanie do Biura ZG SBP w terminie do 16 czerwca 2019 r. dokumentacji z realizacji programu w postaci elektronicznej na adres email: konkurs@sbp.pl. Regulamin konkursu dostępny jest pod adresem: http://www.sbp.pl/konkurs/informacje?konkurs_id=21314

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

MAŁGORZATA ZMITROWICZ

Trudna, kapryśna, błędów (...) łasa...

Wystawa prac Adama Papke

Od wielu lat w Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego (BUKW) w Bydgoszczy organizowane są imprezy popularyzujące naukę i kulturę. Chyba najbardziej znane i lubiane przez użytkowników księżnicy i mieszkańców miasta są spotkania z cyklu „W bibliotece o sztuce”. Pomysł narodził się jeszcze w „starej” bibliotece, w gmachu przy ul. Chodkiewicza 30. Pomimo skromnych warunków to właśnie tam odbyły się pierwsze wernisaże malarstwa, rzeźby, fotografii artystycznej znanych i cenionych bydgoskich twórców (m.in. Jerzego Puciaty, Jana Kaji, Ireny Kuźdowicz (obrazy), Jerzego Riegla (izohelie), Aleksandra Dętkosia (rzeźby), pracowników Uniwersytetu (np. Renaty Uzarskiej-Bielawskiej (obrazy), Haliny Ratyńskiej (fotografia artystyczna), a także osób spoza Bydgoszczy (malarstwo artystów wileńskich, Jerzego Świecimskiego z Krakowa) i wielu, wielu innych.

W nowym budynku biblioteki uniwersyteckiej znajduje się przestrzeń wystawiennicza, gdzie można podziwiać ekspozycje malarstwa, rzeźby, fotografii organizowane przez bibliotekę, a także inne wystawy tworzone i prezentowane przez instytucje kultury niezwiązane z księżnicą. Spotkania z cyklu „W bibliotece o sztuce” odbywają się aż w trzech miejscach: galerii na piętrze, w sali Pamięci Bydgoszczan i Regionu, a także przy wejściu do strefy Wolnego Dostępu. Gromadzą one sporą grupę stałych bywalców, sympatyków biblioteki, artystów, krytyków i osób zainteresowanych sztuką.

Każdy wernisaż jest inny, tak jak odrębna jest twórczość artystów prezentujących swoje prace w bibliotece. W styczniu 2019 r., w galerii zago-

ściły niezwykle akwarele Adama Papke, syna znanego bydgoskiego malarza – Zbigniewa. Artysta, urodzony w 1967 r., jest dobrze znany w Polsce i na świecie. Ukończył Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. W 1993 r. uzyskał dyplom na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w pracowni malarstwa profesora Mieczysława Wiśniewskiego. Zajmuje się malarstwem sztalugowym, grafiką użytkową, fotografią reklamową oraz wystrojem wnętrz. Jego ulubioną techniką malarską jest akwarela. Inspiracje czerpie z otaczającej rzeczywistości. Częstym motywem w jego malarstwie jest pejzaż miejski (głównie Bydgoszczy, Torunia), ale także krajobraz miejsc, w których przebywa i które go fascynują. Jest wyjątkowo wrażliwy na piękno przyrody.

Adam Papke uczestniczył w licznych prestiżowych wystawach indywidualnych i zbiorowych m.in. Międzynarodowej Wystawie Akwareli ECWS, Nordisk Akvarell – Klevfos (Norwegia); Międzynarodowej Wystawie Akwareli – Salon d'ete Lausanne (Szwajcaria); Międzynarodowej Wystawie Akwareli ECWS – Cordoba (Hiszpania); Międzynarodowym Biennale Akwareli – Castra (Słowenia); Światowym Triennale Akwareli – Seul (Korea Południowa); Międzynarodowej Wystawie Akwareli ECWS – Lianca (Hiszpania); Światowym Biennale Akwareli – Vancouver (Kanada); Międzynarodowej Wystawie Akwareli ECWS – Avignon (Francja); Światowym Biennale Akwareli – Hong Kong; Międzynarodowej Wystawie Akwareli – Alessandria (Włochy); Światowym Biennale Akwareli – Fabriano (Włochy); 8 Festiwalu Akwareli – Brioude (Francja).

Jest członkiem Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich. Jego prace znajdują się w kolekcjach wielu muzeów, a także w zbiorach prywatnych, w Polsce i na całym świecie.

W bibliotece UKW jego obrazy goszczą już po raz czwarty, w nowej bibliotece – po raz trzeci. Dokładnie pięć lat temu, w styczniu 2014 r., odbył się wernisaż wystawy pt. „Kołorem i światłem”, prezentującej malarstwo Zbigniewa i Adama Papke. Pierwszy z nich, Zbigniew, świętował wówczas 50-lecie pracy twórczej, Adam – 20-lecie. Wystawa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem, a na wernisażu gościli przedstawiciele władz uczelni, bydgoscy artyści, krytycy i sympatycy bibliotecznych spotkań ze sztuką.

W grudniu 2015 r. akwarele A. Papke zostały po raz kolejny zaprezentowane w galerii biblioteki UKW. Wystawa nosiła tytuł „Bieszczady – droga w głąb krajobrazu”. Oprócz obrazów A. Papke znalazły się na niej także prace Agaty Józwiak (tusz) i Magdaleny Józwiak (fotografie).

Od 11 stycznia do 9 marca, w bibliotece uczelniej, można było podziwiać samodzielną wystawę prac A. Papke pt. „Proporcje emocji”.

Akwarele, wyeksponowane w bibliotecznej galerii, robią na pewno ogromne wrażenie. Są to obrazy najnowsze, namalowane w ciągu ostatnich dwóch lat, a więc prace dojrzałe, dopracowane technicznie, a jednocześnie pełne młodzieńczego zachwyty nad światem, romantyczności, ulotności i subtelnej piękna. W krótkiej opowieści, wygłoszonej podczas otwarcia wystawy, malarz przybliżył zebranych gościom ciekawostki związane z trudnym warsztatem twórczym akwarelisty, niepokoje, których doświadcza, zwłaszcza podczas podejmowania błyskawicznych decyzji w trakcie procesu twórczego. Wskazał także na obszary

Fot. ze zbiorów Autorki

tematyczne, wg których wyeksponowano prace w galerii. Tuż przy wejściu można podziwiać obrazy związane z Bydgoszczą, odzwierciedlające urodę miejsc bliskich sercom wielu bydgoszczan. Są to: „Bydgoszcz – Nad Brdą”, „Bydgoszcz – Panorama” oraz „Bydgoszcz – ul. Gdańska”. Odrębną grupę prac stanowią akwarele związane tematycznie z regionem Pomorza i Kujaw. Do nich zaliczają się delikatne, subtelnie oddające piękno przyrody prace np. „Wisła”, „Nad Brdą”, „Jezioro Gowidlińskie”, „W Borach Tucholskich”, „Wisła pod Płockiem”. Następną grupę stanowią akwarele będące owocem górskich plenerów, zrodzone z fascynacji Bieszczadami i Sudetami. Wśród nich urzekają: „Bieszczady – Lutowiska”, „Pejzaż sudecki”, „Jesienna wieś”, „Światło gór”. Można też podziwiać impresje powstałe podczas zagranicznych podróży: malutkie, urocze, spokojne miasteczka (np. „Monferrato”, „Terracina”, „Pitigliano”, „Wspominając Andaluzję”, ale również dzikie pejzaże oddające urok wspaniałej i nieokiełznanej przyrody: „Północ”, „Pejzaż z Północy”, „Morze Tyreńskie”, „Impresja górską”.

Akwarele A. Papke zaskakują swoją różnorodnością. Składa się na nią nie tylko tematyka prac, lecz także ich dynamika oraz kolorystyka. Obok obrazów pełnych malowniczej przyrody, znajdują się akwarele odzwierciedlające zabytkowe zakątki miast. Niektóre prace urzekają swoją łagodnością (np. „Pejzaż terapeutyczny”, „Jesienna wieś”), ale są i takie, które obrazują niepokój i grozę (np. „Impresja górską”). Ulubione przez artystę, często akcentowane elementy pejzażu to:

Fot. ze zbiorów Autorki

Fot. Olga Cuske

niebo, woda, góry. Czasami niebo jest spokojne, woda odbija jego błękit budząc zadumę i nostalgię, miękko zarysowane zbocza górskie skłaniają do chwili refleksji nad pięknem natury, ale i przemijaniem. Innym razem czuje się ogromne poruszenie. Chmury gnają po niebie, przeświecane światłem, lub odwrotnie – zawisają nad ziemią mroczne, w odcieniach szarości i granatu, woda burzy się i pieni, a postrzępione granie górskie rodzą lęk. Akwarele A. Papke są jak ludzkie emocje, czasami dobre, harmonijne i piękne, innym razem dzikie i nieujarzmione. Ich dynamika lub spokój z nich bijący nasuwają skojarzenie z tytułem wystawy: „Proporcje emocji”. Czy emocje zachowują proporcje, czy się im wymykają? – oto pytanie, które może nurtować odwiedzających wystawę i przyglądającym się niezwykłym akwrełom A. Papke. I na tym polega ich uniwersalność. Są pretekstem do głębszych refleksji na temat natury człowieka i otaczającego go świata, w tym ulotnego piękna przyrody, ale także sprawiają radość, bawią i urzekają. Wyróżniają się także niezwykłą kolorystyką. Są obrazy jasne, słoneczne, pełne blasku, ale także mroczne i ciemne. Widzimy na nich wszystkie pory roku. Zachwycającą jesień, delikatną wiosnę, śnieżną zimą i słoneczne lato.

Jest w nich sporo poetyczności. Zresztą sam artysta odwołuje się do wiersza próbując oddać słowami, czym dla niego jest akwarela. Przytoczył go na zakończenie swojego krótkiego wystąpienia.

Poetyckość bijąca z pejzaży płynie więc prosto z wrażliwego na piękno serca artysty malarza, ale także poety...

Akwarela

*Trudna, kapryśna, błędów mych lasa
Biegnę, by ją dogonić. A może tylko
Trzymać się jej blisko.*

Wystawa malarstwa A. Papke jest wyjątkowa i warta obejrzenia. Odwiedzając w najbliższym czasie bibliotekę można także zajrzeć do sali Pamięci Bydgoszczan i Regionu. Tam z kolei wyeksponowane zostały przepiękne izohelie Jerzego Riegla. Na drugim piętrze biblioteki, tuż przed wejściem do Wolnego Dostępu, można przyjrzeć się malarstwu bardziej abstrakcyjnemu – obrazom i grafikom Danuty Antas-Woźniakowskiej. Miłośników historii na pewno zainteresuje ekspozycja „Bydgoszcz w dobie Powstania Wielkopolskiego: ze zbiorów Marka K. Jeleniewskiego” prezentująca książki, prasę, kartki pocztowe, odznaczenia wojskowe, fotografie, dokumenty i pamiątki z tamtego okresu.

Biblioteka UKW stara się zaspokajać nie tylko podstawowe potrzeby pracowników naukowych, studentów i użytkowników, związane z dostarczeniem materiałów do pisania prac, poszerzania wiedzy, studiowania czy zwykłej lektury. Otwiera także możliwość zapoznania się z twórczością malarzką, a dzięki temu kształtuje wrażliwość na piękno i budzi potrzebę obcowania ze sztuką, nie tylko słowa pisanego.

Małgorzata Zmitrowicz
Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

©Depositphotos/Pavel Losevsky

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Czytanie na trawie

Nowy dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w **GDAŃSKU** ma plany, np. poszerzenie zadań placówki o wydawnicze, ale zamierza też kontynuować przedsięwzięcia poprzedników. Takim jest stworzenie Ratusza Oruńskiego w gdańskiej dzielnicy Orunia, w sąsiedztwie pięknego kompleksu dworsko-parkowego. *Biblioteka zajmie tam dwa poziomy – informuje Jarosław Zalesiński. – Naszym celem jest tak zaaranżować przestrzeń, by służyła (...) do najrozmaitszych zajęć. Ale książka będzie tu w roli głównej. Czytaniu latem na trawie sprzyjałby zrewitalizowany, piękny Park Oruński. Wizja funkcjonowania tego miejsca, innego niż wszystkie biblioteki, innego nawet niż bijąca rekordy popularności mediateka we Wrzeszczu, bardzo mnie teraz ekscytuje.*

Jak zniknąłem dla świata / Jarosław Zalesiński ; rozm. przepr. Gabriela Pewińska // Dziennik Bałtycki. – 2019, nr 9 (11 I), s. 20–21

Przygoda gdyńskich bibliotekarek

Wyjazd bibliotekarzy na szkolenie przynosi czasem niespodzianki, niekoniecznie związane z wykonywanym zawodem. Przekonały się o tym pracownice Miejskiej Biblioteki Publicznej w **GDYNI**, które po zakończonym kursie w Rowach w powiecie słupskim, udały się na spacer brzegiem Bałtyku. Jakież było ich zdziwienie, kiedy dostrzegły na plaży... szklaną butelkę ze zwitkiem papieru we wnętrzu. Był to krótki list napisany dziecięcym charakterem pisma przez Heike z Berghheim w zachodnich Niemczech. Na jednym z portali społecznościowych bibliotekarki znalazły profil matki 12-letniej, jak się okazało, dziewczynki. Kolejnym krokiem było wysłanie listu tradycyjną pocztą na adres w Berghheim. Dołączona została do niego mapka z zaznaczoną Gdynią i Rowami oraz zdjęcie bibliotekarek. Mama i córka odpowiedziały, że list

wrzuciły do Bałtyku 30 sierpnia w miejscowości Sellin na Rugii. Gdyńskie bibliotekarki liczą na kontynuowanie zawiązanej przyjaźni.

List w butelce w miesiąc przepłynął z Sellin do Rowów / Justyna Degórska // Dziennik Bałtycki. – 2018, nr 256 (3–4 XI), s. 12

Przy wspólnym stole

Dialog społeczny – to na niego stawiają pracownicy Gminnej Biblioteki Publicznej w **MORZESZCZYNIE** w powiecie tczewskim. Dlatego organizowali, tak jak 22 inne biblioteki w Polsce, cykl spotkań „Rozmowy przy wspólnym stole” na tematy: niepodległość, lokalna kultura. Dyskutowali o niej samorządowcy, bibliotekarze, mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz młodzież. *Cieszę się, że w czasie tego spotkania udało się przyjrzeć konkretnym potrzebom mieszkańców naszej gminy, ale także i naszego regionu – mówił Damian Domański, dyrektor placówki – Co ważne doszliśmy do wspólnego wniosku, że mieszkańcy są gotowi partycypować w kulturze, gdy będzie ona dla nich atrakcyjna, dostępna i niezbyt kosztowna.*

Rozmowy przy wspólnym stole // Gazeta Tczewska. – 2018, nr 46 (14 XI), s. 14 ; „Rozmowy przy wspólnym stole” tym razem o kulturze / (KAP) // Dziennik Bałtycki. – 2018, nr 291 (14 XII), dod. Dziennik Tczewski, s. 6

Biblioteka od kuchni

Redaktorzy rodzinnego trójmiejskiego miesięcznika „Magazyn Together” postanowili pokazać swoim czytelnikom, jak działa WiMBP w **GDAŃSKU** od środka. *Budynek Biblioteki Głównej (...) to czteropiętrowy gmach, ale czy cały wypchany jest książkami? – czytamy – Co znajduje się w piwnicy, dlaczego w oknach są rolety? Skąd biorą się książki, kto je wybiera i co dzieje się z tymi zniszczonymi? Jak się okazuje za jedną książką, którą możemy wypożyczyć z biblioteki do domu, stoi szereg pracowników. Jeśli wydawało się wam, że książki po prostu są, a my po prostu*

je wypożyczamy, koniecznie przeczytajcie ten artykuł, Biblioteka Główna skrywa wiele tajemnic...

Prezentacja działów i innych miejsc znajdujących się w budynku, na co dzień niewidocznych dla użytkowników, okazuje się pasjonującą, odkrywczą wycieczką.

Co się dzieje w bibliotece / Katarzyna Paluch // *Magazyn Together*. – 2019, nr 2, s. 34–38

Ekologiczna edukacja

„Wirtualnie ciepły zakątek” w Filii nr 2 Miejskiej Biblioteki Publicznej w **TCZEWIE** to miejsce, gdzie dzieci uczą się, jak dbać o środowisko naturalne. Powstała dzięki Grupie GPEC (ciepłownictwo) przestrzeń wykorzystywana jest m.in. do prowadzenia zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół podstawowych.

Z myślą o środowisku – Bądź EKO! – czyli o ekologii z grupą GPEC / Monika Jabłońska // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 273 (23 XI), dod. Dziennik Tczewski, s. 6 ; Uczniowie z „eko” za pan brat / oprac. (KU) // *Gazeta Tczewska*. – 2018, nr 48 (28 XI), s. 7

Zakodowana osobowość

Tablety, gry edukacyjne ScottieGo! oraz roboty Photon wraz z akcesoriami otrzymała Biblioteka Miejska w **ŁEBIE** w ramach programu „Kodowanie w bibliotece”. Na zajęcia z programowania zaprosimy uczniów z łebskiej podstawówki – informuje dyrektor Beata Czaja. Dyrektor, dodajmy, z wielką bibliotekarsko-kulturalną pasją, która za swoje zaangażowanie w pracę na rzecz lokalnego społeczeństwa została ostatnio wybrana Osobowością Roku w kategorii „Kultura na terenie powiatu łęborskiego”. Plebiscyt co roku organizuje redakcja „Dziennika Bałtyckiego”. Co równie ważne, biblioteka w Łebie zajęła ostatnio 23 miejsce w ogólnopolskim rankingu bibliotek organizowanym przez „Rzeczpospolitą”.

Placówka ta nie jest jednak jedyną, która realizuje w swoich murach komputerowy program. Korzysta z niego również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy **NOWY DWÓR GDAŃSKI**. Ma on wzbogacić ofertę obu placówek.

Biblioteka w Łebie nauczy kodowania / (Rog) // *Dziennik Bałtycki*. – 2019, nr 21 (25 I), dod. Echo Ziemi Łęborskiej, s. 10 ; To nasi reprezentanci w finale wojewódzkim / R. Gębuś, M. Kapela // *Dziennik Bałtycki*. – 2019, nr 39 (15 II), dod. Echo Ziemi Łęborskiej, s. 9 ; Biblioteka w Łebie doceniona w kraju / Robert Gębuś // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 291 (14 XII), dod. Echo Ziemi Łęborskiej, s. 10 ; Kodowanie w miejskiej bibliotece / Joanna Gieniusz // *Dziennik Bałtycki*. – 2019, nr 9 (11 I), dod. Żuławy i Mierzeja, s. 6

Przez 24 h

Przez całą dobę można odbierać książki w MBP w **GDYNI**. Jest to możliwe dzięki książkomatowi, o który wzbogaciła się Biblioteka Śródmieście, działająca pod nowym adresem na rogu ulic Władysława IV i Starowiejskiej. Książkę można zamówić przez internet, korzystając z katalogu biblioteki – tłumaczy Natalia Gromow, dyrektor placówki. – *Powiadomienie, że wybrana pozycja czeka w książkomacie, otrzymamy mailem. Odbierzemy ją przy użyciu karty bibliotecznej.*

Nowa siedziba filii ma być miejscem inspirującym do dyskusji. Co ciekawe, nie ma tu tradycyjnych bibliotecznych ład. Zastąpiły je mobilne stanowiska bibliotekarskie. Nowością jest też self-check – urządzenie do samodzielnego wypożyczania i zwracania książek.

Nowa biblioteka z książkomatem / Dorota Karaś // *Gazeta Wyborcza*. – 2019, nr 32 (7 II), dod. Trójmiasto, s. 4 ; W nowej bibliotece książkomat, strefa ciszy oraz udogodnienia dla dzieci / Szymon Szadurski // *Nasze Miasto*. – 2019, nr 9 (7 II), s. 3

Jeden z dziesięciu

Nowo wybudowany dworzec kolejowy w **KARTUZY**, którego całe pierwsze piętro i poddasze zajmuje Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, był jednym z dziesięciu w Polsce wybranych do konkursu „Dworzec Roku”. Organizowała go fundacja Pro Kolej, która podała, że stacja kartuska została... zwyciężącą konkursu! Jury (audytorzy konkursu) oceniali m.in. wielkość i zagospodarowanie budynków, ich funkcjonalność, walory architektoniczne, innowacje i wykorzystanie technologii przyjaznych środowisku. Pod uwagę brana też była integracja z miastem i różnymi środkami transportu.

W 2018 r. to Kartuzi wybudowały najpiękniejszy dworzec w Polsce / (LP) // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 291 (14 XII), dod. Tygodnik Kartuzi, s. 11

Koniec pewnej epoki

W ciągu ostatnich kilku, kilkunastu lat nastąpił wysyp mediatek. Biblioteki określane tym terminem oferują oprócz książek, audiobooki, e-booki, filmy, płyty muzyczne... Nikogo nie dziwi bezpłatny internet, komputery, laptopy, tablety, czytniki... Zupełnie inaczej wyglądał świat, gdy 21 lat temu w **KWIDZYNIE** otwierano Centrum Komputerowo-Językowe. Ta mediateka, będąca integralną częścią Kwidzyńskiego Centrum Kultury, początkowo stanowiła zaplecze techniczne

informatyków prowadzących zajęcia komputerowe. Szybko jednak przekształciła się w pełnowartościową bibliotekę z książkami, czasopismami i innymi materiałami o tematyce informatycznej, z której korzystali m.in. studenci, wykładowcy i nauczyciele.

Czasy jednak się zmieniły (dzisiaj ogromne możliwości daje zwykły smartfon), dlatego podjęto decyzję o likwidacji księgozbioru mediateki. Przez cały styczeń trwała akcja „Drugie życie książki”. Każdy chętny mógł przyjść do siedziby instytucji i za darmo wybrać sobie przydatne książki, czasopisma i edukacyjne programy komputerowe. Tak to zakończyła się pewna epoka...

Drugie życie książki : nietypowa akcja KCK / Arkadiusz Kosiński // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 9 (11 I), dod. Kurier Powiatu Kwidzyńskiego, s. 7 ; Daj książkę drugie życie (n) // *Kurier Kwidzyński*. – 2019, nr 3 (16 I), s. 12

Okladeczki na książeczki

Klub Przyjaciół Biblioteki przy szkolnej bibliotece w **NOWEJ CERKWI** w powiecie nowodworskim, zorganizował akcję „Okladeczki na nasze książeczki”. Uczniowie szkoły w jej ramach zabezpieczyli foliowymi okładkami ok. 450 książek (lektur, książek terapeutycznych, przygodowych, historycznych, bajek) zakupionych z NPRCz. Jak mówi Katarzyna Oniszko, bibliotekarka, foliowe okładki to spory wydatek, zwłaszcza na tak ogromną ilość książek. Dlatego Klub Przyjaciół Biblioteki najpierw zorganizował wśród mieszkańców zbiórkę aluminium. Ponieważ dochód z jego sprzedaży wystarczyłby na zakup tylko części potrzebnej folii, dodatkowo pieniądze i samą folię pozyskano od sponsorów.

Spółeczna akcja – razem obłożyli książki / Tomasz Chudzyński // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 279 (30 XI), dod. Żuławy i Mierzeja, s. 6

Wiatr od morza

Z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości staraniem WiMBP w **GDAŃSKU** i gdańskiego Muzeum Narodowego ukazało się specjalne wydanie książki (reprint z 1946 r.) *Wiatr od morza* Stefana Żeromskiego, które wieńczy esej uznanego pisarza z Gdańska – Pawła Huellego. Ciekawym pomysłem było zilustrowanie tekstów Żeromskiego na płótnach przez pomorskich artystów, m.in. Janusza Akermanna, Kiejstutę Bereźnickiego, Beatę Ewę Białecką, Marka Modela czy Marcina Zawickiego. Wszystkie one zamieszczone zostały w książce, ale też prezentowane były na wystawie w Pałacu

Opatów w Gdańsku Oliwie. *Byłem przekonany, że obrazy te nie powinny pełnić jedynie funkcji ilustracyjnej* – mówił w „Dzienniku Bałtyckim” Wojciech Zmorzyński, kurator wystawy.

Wiatr od morza 100 lat później / Grażyna Antoniewicz // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 238 (12 X), s. 24, 25 ; „Wiatr od morza” – wystawa, specjalne wydanie książki i nagrody literackie / Katarzyna Korczak // *Nasz Gdańsk*. – 2018, nr 11, s. 6

Sprawdzony pomysł

Moda na tworzenie bibliotek w budynkach dworców kolejowych trwa w najlepsze. W Pomorskiem pomysł ten sprawdził się m.in. w Rumi, Sopocie i Kartuzach. W grudniu ub.r. uroczyste otwarto zmodernizowany budynek dworca PKP w **KWIDZYNIE**, którego wnętrza w większości przeznaczone zostały na siedzibę Biblioteki Miejsko-Powiatowej. Projekt „Budowa węzła integracyjnego wraz z rewitalizacją zabytkowego budynku dworca PKP w Kwidzynie” miasto zrealizowało w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020. Inwestycja kosztowała 16 mln zł. Większość tej sumy (ok. 10 mln zł) pochłonęła modernizacja budynku dworcowego, w którym oprócz biblioteki znalazły się kasa biletowa, poczekalnia, toalety. Przeprowadzka księżnicy do nowej siedziby stanowiła duże wyzwanie, trzeba było bowiem przewieźć... ponad 90 tys. książek! Pomocą służyli osadzeni z Zakładu Karnego w Kwidzynie.

Przeprowadzka już w sierpniu? / (jk) // *Kurier Kwidzyński*. – 2018, nr 28 (11 VII), s. 9 ; Kończą modernizację dworca PKP / (s) // *Kurier Kwidzyński*. – 2018, nr 42 (17 X), dod. Kwidzyn Moje Miasto, s. III ; Dworzec prawie gotowy / Arkadiusz Kosiński, Piotr Piesik // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 279 (30 XI), dod. Kurier Powiatu Kwidzyńskiego, s. 4 ; Dworzec jak nowy – koniec modernizacji / (s) // *Kurier Kwidzyński*. – 2018, nr 50 (12 XII), dod. Kwidzyn Moje Miasto, s. II ; Biblioteka w nowej siedzibie otwiera swoje podwoje dla mieszkańców / Arkadiusz Kosiński // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 291 (14 XII), dod. Kurier Powiatu Kwidzyńskiego, s. 5 ; Nowa biblioteka otworzyła swoje podwoje / (fox) // *Kurier Kwidzyński*. – 2018, nr 51 (19 XII), s. 10–11 ; Po latach starań wreszcie się udało: budynek dworca uroczyste otwarty / Arkadiusz Kosiński // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 297 (21 XII), dod. Kurier Powiatu Kwidzyńskiego, s. 4

Biblioteka kwitnie dzięki pracownikom

Na brak czytelników nie narzeka dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w **TCZEWIE**. *Jeśli porównamy lata 2016 i 2017, to widać wzrost czytelnictwa* – mówił Krzysztof Korda w lokalnej prasie. – *Co prawda jest on niewielki, ale udało się nam zatrzymać odpływ czytelników. Złożyło się na to kilka*

działań. (...) To, że biblioteka jest codziennie czynna, w tych samych godzinach od lat, jest ważne. Pracownicy też angażują się w tej swojej pracy – porozmawiają, doradzą, co przeczytać i tak dalej. Mają oni profesjonalne przygotowanie (...). MBP promuje też czytelnictwo, choćby poprzez spotkania autorskie. (...) nie mam takiego wrażenia, że w Polsce spada czytelnictwo. Nikt nie podaje statystyk bibliotek, a znam je tylko dla naszego województwa, z których wynika, iż nie ma kryzysu czytelnictwa. Te dane podawane w prasie opierają się na badaniach sondażowych przeprowadzanych na wybranej grupie 1000-osobowej respondentów. Są to badania obciążone – moim zdaniem – bardzo dużym błędem.

Kryzys czytelnictwa w Polsce to mit / Krzysztof Korda ; rozm. przepr. Krzysztof Antoń // *Kurier Tczewski*. – 2018, nr 12 (18 XII), s. 8

Komiks o Piłsudskim

Inspirowany wydarzeniami z życia marszałka komiks *Piłsudski. Cztery oblicza niepodległości* zwyciężył w konkursie, który przygotowała WiMBP w GDAŃSKU – czytamy w „Gazecie Polskiej Codziennie”. Jego autorami są Robert Stasiak (scenariusz) i Piotr Kotecki (rysunki). 48-stronicowa publikacja obejmuje życie Józefa Piłsudskiego od 1908 r. Wtedy to Organizacja Bojowa PPS, do której należał, napadła w Bezdanach na carski pociąg. Komiksowa historia kończy się na roku 1922, kiedy zakończył się proces formowania granic państwa polskiego. Jej autorzy pokazali Piłsudskiego jako zwykłego człowieka, z jego przyzwyczajeniami i słabościami, ale konsekwentnie dążącego do oburanego celu – niepodległej Polski.

Piłsudski bohaterem komiksu / (AnKraj, PAP) // *Gazeta Polska Codziennie*. – 2018, nr 271 (21 XI), s. 18

Czytanie w ogrodzie

Czytelnicy i inni użytkownicy Powiatowej Biblioteki Publicznej w WEJHEROWIE będą mogli korzystać nie tylko z bogatej oferty kulturalnej placówki. W nowym ogrodzie czeka na nich... miejsce wypoczynku. Są tu nowe ławki, miejsca parkingowe, ogrodzenie... *Drugi etap upiększania biblioteki zaplanowany jest na wiosnę* – mówi dyrektor Barbara

Gusman. – *Wtedy przede wszystkim zakwitną rośliny, które zostały zasadzone w ogrodzie. Mamy piękne trawniki i rabaty kwiatowe. Chcemy zachęcić naszych czytelników do czytania na świeżym powietrzu w tzw. strefie czytelnika.*

W ogrodzie od wiosny do jesieni będą organizowane zajęcia dla dzieci, a także – mamy nadzieję – spotkania autorskie.

Nowe otoczenie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Wejherowie. C.d.n. / Małgorzata Trejtowicz // *Dziennik Bałtycki*. – 2018, nr 279 (30 XI), dod. Gryf Wejherowski, s. 10

Miejsce ważne dla kultury Kaszub

W 2003 r. utworzono w GDYNI Ośrodek Kultury Kaszubsko-Pomorskiej. Była to wspólna inicjatywa Miasta Gdyni, gdyńskiego oddziału Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej, której przypadła rola głównego organu prowadzącego. Placówka szybko zdobyła uznanie wśród gdynian, Kaszubów, Pomorzan..., w czym duża zasługa *spiritus movens* przedsięwzięcia, znanego społecznika Andrzeja Buslera. M.in. dzięki jego staraniom udało się zgromadzić pokaźny – liczący aktualnie ok. 5 tys. pozycji – księgozbiór kaszubsko-pomorski. Aby zdobyć książki, pan Andrzej objeżdżał całe Kaszuby, kontaktował się z małymi, niszowymi wydawnictwami, odwiedzał antykwariaty. Niektóre cenne dary (jak słownik Sychty) pochodziły od osób prywatnych, inne z bibliotek. Z księgozbioru chętnie korzystają np. studenci i dziennikarze. Ośrodek od początku stawiał się na prowadzenie szerokiej działalności kulturalnej typu koncerty, spotkania autorskie, wystawy, lekcje języka kaszubskiego... Od 2016 r. funkcjonuje jako Kaszubskie Forum Kultury, a jego gospodarzem jest Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Gdyni.

Nômlôdszô córka Zrzeszeniégò w Gdini / Aleksandra Dżäcelskô-Jasnoch // *Pomerania*. – 2018, nr 12, s. 10–12

Wybór:

IWONA JOĆ-ADAMKOWICZ,
GRZEGORZ GRZENKOWICZ

WiMBP im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku

Analityka i optymalizacja stron WWW za pomocą usług Google'a

Systemy zarządzania treścią, szablony zgodne z wymogami WCAG 2.0, darmowe szkolenia dla bibliotekarzy. Dzięki nim strony polskich bibliotek wyglądają i pełnią swoją funkcję coraz lepiej. Nieco mniej znanym dla pracowników bibliotek polem jest systematyczne doskonalenie usług webowych. Poniżej kilka efektywnych i prostych do zaimplementowania narzędzi ułatwiających to zadanie.

W ciągu ostatnich lat obserwuję znaczący skok jakościowy witryn prowadzonych przez biblioteki. Niewątpliwie jest to spowodowane napływem do bibliotek nowego pokolenia pracowników (już w momencie rozpoczęcia pracy zaznajomionych z technologiami webowymi) oraz powszechną dostępnością coraz doskonalszych, bezpłatnych narzędzi pozwalających w łatwy sposób tworzyć rozbudowane strony WWW (CMS-ów, szablonów spełniających wymagania dotyczące dostępności). Nie bez znaczenia pozostają także bezpłatne szkolenia kierowane do pracowników kultury omawiające tworzenie stron i czynienie ich bardziej dostępnymi, a także inicjatywy takie jak zrealizowany przez SBP projekt „Strony WWW dla bibliotek”. Czy jest więc jakiś obszar, który nadal pozostaje niezagospodarowany? W mojej ocenie jest to systematyczne doskonalenie usług webowych, które biblioteki wdrażają. Z moich doświadczeń wynika, że strona lub katalog webowy biblioteki po uruchomieniu zazwyczaj nie przechodzi wielu zmian, aż do momentu gdy (po pewnym czasie) zapada decyzja o zmianie go na zupełnie nowy. Jeśli jakieś zmiany w cyklu życia strony WWW są wprowadzane, to zwykle są podyktowane subiektywnymi opiniami czytelników lub bibliotekarzy i nie zawsze są to zmiany na lepsze. Zbyt często nanoszone są one na podstawie przypuszczeń, zamiast wniosków płynących z danych

zbieranych przez narzędzia analityczne, oferujące prawdziwe i łatwe do zinterpretowania informacje. Strony bibliotek często są przeładowane zawartością, której wykorzystanie jest minimalne – istotna treść gubiona jest w gąszczu informacji. Wspomniane w artykule narzędzia są dostępne bezpłatnie i pozwalają na dogłębne zapoznanie się i zrozumienie sposobu, w jaki strona jest postrzegana i używana przez odwiedzające ją osoby. Pozwalają też w lepszy sposób wyeksponować witrynę w rankingach wyszukiwarek internetowych, a sprawozdawczość, do której zobowiązane są biblioteki – czynią dużo prostszą.

Wymagania wstępne:

Konto Google – Niezbędne do skorzystania z omawianych w artykule narzędzi jest posiadanie konta Google. Jeśli biblioteka nie ma jeszcze takiego konta, powinniśmy je utworzyć, korzystając ze strony <https://accounts.google.com/signup>. Rejestrując się warto użyć linku „Zamiast tego użyj mojego obecnego adresu e-mail” i podać adres służbowej skrzynki pocztowej (np. ogólny adres e-mail biblioteki) – dzięki temu unikniemy zakładania nowego adresu w domenie @gmail.com.

Przeglądarka WWW – Zalecaną do wykorzystywania z niniejszymi usługami jest przeglądarka Google Chrome.

GOOGLE SEARCH CONSOLE

Przygodę z wdrażaniem narzędzi do analityki i optymalizacji powinniśmy zacząć (jeśli nadal tego nie zrobiliśmy) od Google Search Console. Jest to usługa umożliwiająca weryfikację sposobu, w jaki udostępniane przez nas strony WWW postrzegane są przez wyszukiwarkę Google i w konsekwencji – jej użytkowników. Dzięki Search Console nie tylko zmierzmy ilość ruchu generowanego na naszej stronie przez użytkowników Google, lecz także sprawdzimy czy występują problemy utrudniające jej eksponowanie w wynikach wyszukiwania.

Usługa dostępna jest pod adresem: <https://search.google.com/search-console/>. Konfiguracja polega na dodaniu za pomocą przewodnika pojedynczej lub wielu domen (lub adresów URL). Dodane adresy muszą zostać zweryfikowane (dostępnych jest kilka sposobów weryfikacji (ich szczegółowe omówienie znajduje się we wspomnianym przewodniku). Po weryfikacji Search Console zacznie udostępniać informacje dotyczące poszczególnych stron (dane mogą nie pojawić się od razu). W chwili pisania tego artykułu Google wprowadza nową wersję usługi, stara wersja jest nadal dostępna – nie wszystkie opcje dostępne są w obu wersjach.

Zakres raportów i informacji dostępnych w Search Console obejmuje m.in.:

- **Wygląd w wyszukiwarce** – odnosi się do tego, jak strona oraz jej poszczególne podstrony będą wyświetlane w wynikach wyszukiwania. Dowiemy się m.in., czy i jakie znaczniki danych używane są w strukturze witryny, czy stosowane przez nas metaopisy i tagi tytułowe są adekwatne i nie wpływają negatywnie na wydajność witryny i wrażenia użytkowników.

- **Ruch związany z wyszukiwaniem** (w nowej wersji: Skuteczność) – pozwala na sprawdzenie, jak łatwo do informacji zawartych w naszej witrynie docierają użytkownicy Google, poprzez jakie hasła wyszukiwana jest nasza strona (ile razy dla danego hasła pojawiła się ona w wynikach wyszukiwania) i ile razy wynik wyszukiwania odsyłający do naszej strony został kliknięty. Dowiemy się także, jakie podstrony w obrębie witryny pojawiają się w wynikach wyszukiwania, z jakiego kraju pochodzą użytkownicy, którzy odnaleźli naszą witrynę oraz z jakich urządzeń korzystają.

- **Indeks Google** (w nowej wersji: Indeks) informuje o tym, kiedy i jak indeksowana przez robota Google była nasza strona oraz czy wystąpiły podczas indeksowania błędy. Usługa poinformu-

je, jakiego rodzaju błędy występują (po kliknięciu na „Dowiedz się więcej”) i podpowie, jak je można rozwiązać. Jest to bardzo istotne, ponieważ w bezpośredni sposób wpływa na pozycję strony w rankingu wyszukiwarki Google (strony z dużą liczbą błędów wyświetlane są niżej lub nie są wyświetlane w wynikach w ogóle) oraz na aktualność danych, które przeszukują użytkownicy. Jeśli strona biblioteki lub jej katalog nie pojawiają się w wynikach wyszukiwania lub odnajdywane dane są nieaktualne (np. kierują do informacji, które zostały ze strony usunięte), to jest to pierwsze miejsce, w którym powinniśmy sprawdzić, dlaczego tak się dzieje. Dla każdej z prowadzonych przez bibliotekę stron warto dodać mapę witryny. Większość systemów CMS posiada wbudowaną obsługę map w formacie wykorzystywanym przez Google. Obsługa taka może też być dodana za pomocą bezpłatnych dodatków. Mapy ułatwiają robotowi Google indeksowanie naszej witryny, informując go o tym, jakie są związki pomiędzy elementami witryny, które z nich są bardziej, a które mniej ważne. Mapa zawiera także informacje o częstotliwości zmian na stronie, dostępnych wersjach językowych, ostatniej aktualizacji – pozwala więc w pośredni sposób sterować zachowaniem robota (np. tym jak często będzie on wracał do danego elementu witryny, by dokonać ponownego indeksowania jego treści). W tym miejscu warto dodać, że istotne jest by katalog biblioteczny także potrafił automatycznie generować mapy witryn (lub przynajmniej, aby mapa taka mogła być wygenerowana ręcznie), co znacznie ułatwi indeksowanie jego zawartości przez wyszukiwarkę Google.

Poza wskazanymi powyżej dostępne są też raporty informujące o ewentualnych problemach z bezpieczeństwem prowadzonej przez nas strony, „ręcznymi działaniami” pracowników Google (np. w wypadku jeśli któraś z podstron zawiera treści niezgodne ze standardami firmy, może zostać ręcznie usunięta z wyników wyszukiwania – w tym miejscu dowiemy się, czy tak się stało) oraz odnośnikami do naszych stron (raport Linki).

Podsumowując Search Console jest narzędziem informującym, jak „od zalepca” strony postrzegane są przez wyszukiwarkę Google i pozwalającym na szybkie znalezienie i naprawienie ewentualnych problemów mogących ograniczyć lub uniemożliwić użytkownikom wyszukiwarki dotarcie do zawartych na stronach informacji. Jednocześnie umożliwia ono zoptymalizowanie zawartości stron tak, by ich pozycja w rankingu Google była wyższa.

Narzędzia Search Console są ściśle powiązane z kolejną usługą, jaką Google udostępnia, czyli Google Analytics.

Przykłady zastosowania Google Search Console:

- rozwiązywanie problemów z pozycją strony WWW w wynikach wyszukiwania,
- analiza, w jaki sposób strona WWW „postrzegana” jest przez wyszukiwarkę Google,
- mierzenie wpływu wyszukiwania w Google na liczbę odwiedzin na stronie WWW.

GOOGLE ANALYTICS

Usługa Google Analytics to zestaw narzędzi online pozwalających na dogłębną analitykę i optymalizację stron WWW, stanowiący de facto „branżowy standard”.

Przygodę z Google Analytics warto zacząć w „Akademii Analytics” – dostępnej pod adresem <https://analytics.google.com/analytics/academy/>. Znajdziemy tam kursy wprowadzające do korzystania z usługi. Jednak nawet bez nich przyswojenie podstawowych funkcji nie powinno stanowić większego problemu (dostępna jest obszerna pomoc w przystępny sposób omawiająca wszystkie zagadnienia związane z usługą: <https://support.google.com/analytics>).

Podłączenie strony WWW (katalogu bibliotecznego, biblioteki cyfrowej itd.) do usługi związane jest z wprowadzeniem do jej nagłówka tzw. kodu śledzenia (który zostanie wygenerowany podczas definiowania strony w panelu administracyjnym usługi). Dla popularnych CMS-ów, takich jak WordPress czy Joomla, dostępne są darmowe wtyczki, które zadanie to ułatwiają (a nawet prezentują część danych pochodzących z usługi bezpośrednio na zapleczu witryny). Od tego momentu usługa będzie zbierała dane, które następnie zaprezentujemy nam w pięciu grupach raportów:

Czas rzeczywisty – co dzieje się na naszej witrynie w tej chwili?

Raporty z tej grupy w czasie rzeczywistym obrazują ruch na naszej stronie WWW – liczbę użytkowników w danej chwili oglądających stronę, wykres odsetek na minutę, lokalizację, w jakich znajdują się użytkownicy, źródła wizyt, podstrony oglądane w danym momencie przez użytkowników itp. Raporty te są szczególnie interesujące w przypadku stron o wysokim natężeniu ruchu, z tego powodu nie mają raczej praktycznego zastosowania w odniesieniu do witryn bibliotek.

Odbiorcy – kto i ile razy odwiedził naszą witrynę?

Odbiorcy są pierwszą grupą raportów, z których będziemy najczęściej korzystać. Znajdują się tu szczegółowe, precyzyjne informacje na temat użytkowników strony i ich aktywności. Od „tradycyjnej” liczby odwiedzin, liczby sesji i liczby użytkowników przez dane geograficzne (język, kraj czy miejscowość), dane demograficzne (wiek i płeć), zainteresowania użytkowników, informację o tym, jak często wracają na naszą stronę aż po technologię, z jakiej korzystają (urządzenia, rozdzielczość ekranu, przeglądarka). Znajdziemy tu także informacje o przepływie użytkowników (kto i w jaki sposób nawiguje po naszych stronach) i analizę kohortową pozwalającą na sprawdzanie zachowania określonych przez nas grup użytkowników (budowanych na podstawie ich wspólnych cech i przedziału czasowego) w określonym czasie. Analiza taka jest efektywnym narzędziem do weryfikacji, np. czy i które prowadzone przez bibliotekę działania promujące określone treści umieszczane na stronie przyciągają użytkowników powracających. Warto zauważyć, że przy właściwym skonfigurowaniu usługi raporty te cechują wysoka dokładność i niski poziom błędów (wg danych Google – maksymalnie 2%).

Identyfikacja użytkowników przez Google

Podczas moich prezentacji na temat Google Analytics często pojawiało się pytanie, skąd Google zna wiek, płeć czy zainteresowania użytkownika odwiedzającego stronę. W praktyce – sami te dane przekazujemy. Zakładając konto na Gmailu czy w serwisie YouTube, korzystając z telefonów z systemem Android, używając określonych aplikacji, odwiedzając konkretne strony WWW (zintegrowane z usługami Google), oglądając określone materiały wideo, wpisując w wyszukiwarce Google zapytania jesteśmy profilowani, a nasze zachowania są klasyfikowane. Dzieje się to oczywiście w sposób automatyczny, dane te zbierane są i przetwarzane jako Big Data. Google nie gwarantuje oczywiście 100% dokładności (raporty demograficzne są uśrednieniem bazującym na próbie użytkowników, nie zawsze jest też możliwość zidentyfikowania osoby faktycznie korzystającej ze strony). Były prowadzone analizy porównawcze badań (np. CIM Internet Study), w których odwiedzających pytano bezpośrednio o wiek, płeć itp. z informacjami zbieranymi przez Google Analytics i wykazały one odchyłkę nie przekraczającą 2% (<https://www.humix.be/blog/accurate-google-analytics-demographic-reports/>).

Dane z tej grupy raportów są niezwykle cenne nie tylko do opracowywania zestawień staty-

stycznych na potrzeby sprawozdań. Pozwalają też na optymalizację naszych stron WWW (zarówno pod kątem technicznym, jak i merytorycznym – tzn. zawartości prezentowanej w witrynie), dobór właściwych narzędzi promujących witrynę wśród określonych grup użytkowników, a w przypadku analizy ruchu w katalogu online – mogą być pomocne w doborze zasobów biblioteki.

Pozyskiwanie – skąd pochodzą korzystający z naszej strony użytkownicy?

Raporty z tej grupy informują o tym, w jaki sposób na naszą stronę trafiają jej użytkownicy. Wejścia na strony dzielone są pod względem 4 kanałów – Organic Search (czyli wejścia za pośrednictwem wyszukiwarki Google), Direct (wejścia bezpośrednie – np. przez wpisanie adresu w przeglądarce lub za pomocą zakładki), Referral (wejścia za pośrednictwem innej strony linkującej do naszej) oraz Social (czyli sieci społecznościowe). Każdy z tych kanałów możemy oczywiście podejrzeć szczegółowo, dzięki czemu otrzymamy informacje m.in. o tym, jakie strony linkują do naszej, z jakich sieci społecznościowych użytkownicy przeszli na naszą stronę, na które podstrony wchodził itp. Raporty w tej grupie zawierają także informacje na temat ruchu generowanego przez reklamy Google Ads (jeśli z nich korzystamy) oraz informacje pochodzące z usługi Search Console (o ile jest ona aktywna dla danej strony WWW).

Zachowanie – w jaki sposób odwiedzający korzystają z naszej strony?

Drugą obok „Odbiorców” grupą raportów, z których będziemy prawdopodobnie korzystali najczęściej, jest „Zachowanie”. Raporty te odpowiadają na pytanie, w jaki sposób wykorzystywana jest zawartość naszej witryny – jakie podstrony wykorzystywane są najczęściej, jak wygląda sposób nawigowania użytkowników po stronie, czy czas wczytywania strony nie jest zbyt długi, jakie słowa kluczowe wpisywane są do wyszukiwarki dostępnej na stronie (bardzo przydatne z punktu widzenia katalogów bibliotecznych, bibliotek cyfrowych, multiwyszukiwarek itp!).

Konwersje – w jaki sposób odwiedziny na naszej witrynie przekładają się na określone działania użytkownika?

Konwersje pozwalają uzyskać odpowiedź, ile wizyt na naszej stronie kończy się określonym działaniem użytkownika, czyli Celem. Działaniem takim może być m.in. wysłanie formularza online (np. rejestracja na organizowane wydarzenie), utworzenie konta, subskrypcja newslettera, utworzenie multimediów, udostępnienie witryny

w sieci społecznościowej, przesłanie zdjęcia (np. do archiwum społecznego), wyszukanie w katalogu, wyświetlenie kalendarza wydarzeń. Raporty te pozwalają na sprawdzenie, jak wygląda ścieżka prowadząca użytkownika do określonego celu. Jeśli dziwi nas mała liczba subskrypcji newslettera lub zapisów na wydarzenia – być może spowodowane jest to skomplikowaną nawigacją lub niedostatecznie dobrą promocją? Umiejętne skonfigurowanie tych raportów da nam na to odpowiedź.

Powyżej wymieniałem tylko najistotniejsze raporty. Niemal każdy z nich może być sparаметryzowany (co najmniej poprzez wskazanie, za jaki okres jest generowany). Warto podkreślić, że korzystając z usługi, możemy tworzyć także własne raporty i zestawienia, posługując się wszystkimi zebranymi danymi.

Google Analytics w celu pozyskiwania informacji o sposobie, w jaki użytkownicy korzystają z naszej strony wykorzystuje tzw. identyfikatory online (pliki cookies, adresy IP, identyfikatory urządzeń). Google deklaruje zgodność usługi z GDPR (RODO). Należy upewnić się jednak, że na stronie, która wykorzystuje usługę, wyświetlane jest zgodne z obowiązującymi przepisami powiadomienie o plikach cookie oraz dostępna jest polityka prywatności informująca użytkowników o tym, że zbierane są dane w celu śledzenia ich zachowania na stronie. Jeśli decydujemy się na wdrożenie usługi, warto zapoznać się z informacjami na ten temat: <https://support.google.com/analytics/answer/3379636?hl=pl>. Wdrożenie należy skonsultować ponadto z Inspektorem Ochrony Danych Osobowych.

Przykłady zastosowania Google Analytics:

- dogłębna analiza ilościowa i jakościowa sposobu wykorzystania stron WWW,
- optymalizacja stron WWW pod kątem konkretnych grup użytkowników i ich zachowań,
- optymalizacja usług bibliotecznych (nie tylko w odniesieniu do usług świadczonych online).

PAGE ANALYTICS (BY GOOGLE)

Page Analytics (by Google) jest oficjalnym dodatkiem do przeglądarki Chrome, który częściowo udostępnia funkcjonalność Google Analytics bezpośrednio w oknie programu. Dodatek umożliwia zdefiniowanie, które metryki i w jaki sposób pojawiają się podczas odwiedzin na stronach dodanych do naszego konta Google Analytics. Co

bardzo istotne w dodatku dostępna jest też prezentacja mapy cieplnej stron (w postaci nakładki na stronę wyświetlaną w oknie przeglądarki). Funkcja ta była dostępna do początku 2017 r. bezpośrednio w Google Analytics pod nazwą In-Page Analytics, niestety firma usunęła z usługi dostęp do tego przydatnego raportu. Mapy ciepłe stron WWW dają bezpośrednią odpowiedź na pytanie, co interesuje na naszej stronie użytkowników i które elementy są przez nich klikane. Analiza mapy cieplnej z całą pewnością wykaże elementy, które są niemal niewykorzystywane mimo wyeksponowania ich np. na stronie głównej (a więc de facto zabierają na niej cenne miejsce), podczas gdy inne – używane bardzo często – bywają schowane w menu, zmuszając użytkowników do niepotrzebnego klikania. Ostatnia wersja dodatku – 1.7.7 ukażała się 8 marca 2019 r., producent nie zamierza go dalej rozwijać i aktualizować, jednak tak długo jak przeglądarka Chrome oraz usługa Google Analytics go wspierają – stanowi spore ułatwienie.

Dodatek dostępny jest bezpłatnie w **Chrome Web Store** (<https://chrome.google.com/webstore/>).

Przykłady zastosowania Page Analytics (by Google):

- prezentowanie informacji pochodzących z Google Analytics bezpośrednio w oknie programu Google Chrome (podczas odwiedzania witryn dodanych do naszego konta Google Analytics).

GOOGLE MOJA FIRMA

Ostatnie z narzędzi Google, które co prawda nie służy do optymalizacji ani analizy strony WWW, jednak istotnie wpływa na to, jak instytucja postrzegana jest przez użytkowników wyszukiwarki i Map Google, to Google Moja Firma. Usługa umożliwia stworzenie wizytówki biblioteki zintegrowanej bezpośrednio z innymi usługami Google (Mapami, wyszukiwarką itd.) – ułatwia przez to odnalezienie informacji na jej temat, dotarcie do strony WWW, pełniejsze zaprezentowanie oferty usług bibliotecznych bezpośrednio w metryce widocznej obok wyników wyszukiwania (bez skorzystania z narzędzia informacje te generowane są w sposób półautomatyczny na podstawie danych połączonych – link data – ze źródeł takich jak Wikipedia i Facebook).

Stworzenie profilu Google Moja Firma jest łatwe – wystarczy wejść na stronę <https://business.google.com/>. Biblioteki, które już posiadają

metryczkę generowaną przez Google (widoczną po prawej stronie wyników wyszukiwania po wyszukaniu biblioteki), powinny skorzystać z łącza „Jesteś właścicielem tej firmy?” widocznego w metryczce. Usługa poprosi nas o odpowiedź na kilka pytań i zweryfikowanie, czy faktycznie mamy prawo zarządzać wizytówką firmy. Po przejściu weryfikacji jest możliwość dodawania zdjęć, publikowania wpisów, aktualizowania informacji wyświetlanych w metryce obok wyników wyszukiwania, uzyskiwania statystyk mówiących, w jaki sposób korzystający z wyszukiwarki Google postrzegają bibliotekę (m.in. słowa kluczowe, które umożliwiły odnalezienie biblioteki w Google, liczba wyświetleń w wynikach wyszukiwania, czego poszukują użytkownicy wyszukiwarki na temat naszej instytucji – np. trasa dojazdu, strona WWW, dane teleadresowe itp.). Możemy też śledzić opinie i oceny naszej biblioteki wpisywane przez użytkowników Google i odpowiadać na nie. W przypadku bibliotek posiadających filie możemy zdefiniować (w zakładce „Zarządzaj lokalizacjami”) każdą z nich z osobna.

Przykłady zastosowania Google Moja Firma:

- samodzielne zarządzanie zawartością metryki biblioteki widocznej obok wyników wyszukiwania,
- lepsze zaprezentowanie oferty biblioteki bezpośrednio w wynikach wyszukiwania i innych usługach Google,
- interakcja z użytkownikami usług Google.

NIE TYLKO GOOGLE

W artykule „Ankiety i formularze internetowe” w numerze 7-8/2018 „Bibliotekarz” omawiałem funkcje usługi **HotJar**, które umożliwiają pozyskiwanie informacji za pomocą kwestionariuszy elektronicznych. HotJar to jednak przede wszystkim narzędzie do analizy sposobu, w jaki użytkownicy korzystają ze stron WWW i stanowi doskonałe uzupełnienie Google Analytics. Integracja ze stroną WWW sprowadza się – podobnie jak w przypadku usługi Google – do wprowadzenia na nią stosownego kodu śledzenia. HotJar generuje precyzyjne mapy ciepłe na podstawie kliknięć (Click Heatmaps) w te elementy strony, po których użytkownicy poruszają kursorem myszy (Move Heatmaps), oraz te obszary strony, które są najczęściej i najdłużej wyświetlane (Scroll Heatmaps). Dzięki funkcji Visitor Recording możemy także nagrywać sesje użytkownika – HotJar odtworzy sposób, w jaki użytkownik poruszał się po stronie

(warto zauważyć, że nie są to nagrania wideo – program nie rejestruje, o ile nie wskażemy żadnych danych wprowadzanych w formularzach, nic poza zawartością okna przeglądarki i ruchów kursora myszy). Za pomocą narzędzia Conversion Funnels dowiemy się, na których podstronach użytkownicy kończą nawigowanie po naszej witrynie i sprawdzimy, jaki procent odwiedzających naszą stronę dociera do informacji, na których wyeksponowaniu nam zależy. Darmowa wersja usługi posiada istotne ograniczenia, jeśli chodzi o liczbę nagrywanych sesji i próbek pobieranych przy generowaniu map ciepłych, dlatego najszersze zastosowanie znajdzie w trakcie testowania nowych wersji witryn internetowych przed wdrożeniem ich w środowisku produkcyjnym. Pełen opis dostępnych w usłudze funkcji znajduje się na stronie <https://www.hotjar.com/tour> (warto zapoznać się także z informacjami dotyczącymi zgodności usługi z wymaganiami GDPR: <https://www.hotjar.com/legal/compliance/gdpr-commitment>).

Przykłady zastosowania HotJar:

- precyzyjna jakościowa i ilościowa analiza sposobu, w jaki korzystają z naszych stron użytkownicy na podstawie map ciepłych, nagrań sesji użytkowników i lejków konwersji.

Gorąco zachęcam do samodzielnego zapoznania się z usługami omówionymi w artykule. Dostarczą one szczegółowych i wiarygodnych informacji o wykorzystaniu Państwa serwisów webowych, pozwolą też na ich ustawiczne doskonalenie i podnoszenie jakości zawartej na nich treści. Dzięki temu funkcjonalność i zawartość witryny będzie mogła być dopasowana do rzeczywistych potrzeb użytkowników (nie tylko do wyobrażeń webmastera lub osób zlecających mu pracę).

TOMASZ SOPYŁO

Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego

▶▶ W KILKU SŁOWACH

ZAPROSILI NAS

- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie na promocję tomu poezji *Poezi też są inni* Ryszarda Kornackiego (28.03.); wykład Jarosława Sawica „Od «Lipca» do «Października». Kultura muzyczna Lublina w latach 1944-1956” z cyklu „Lubelskie divertimento. Kultura muzyczna Lublina ostatnich 100 lat” (04.04.); na otwarcie wystawy „Sławomir Ratajski – malarstwo x 3” (05.04.); wykład „Dokumenty unii polsko-litewskiej z 1569 r. – analiza treści i znaczenia dla Rzeczypospolitej Obojga Narodów (11.04.); literackie spotkanie z okazji „Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich” (25.04.).
- Miejska Biblioteka Publiczna im. J.A. i A.S. Załuskich w Radomiu na 42. Radomską Wiosnę Literacką (1-5.04.).
- Biblioteka Publiczna im. Zygmunta Jana Rumla w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy na X edycję festiwalu czytelniczego „Pragnienie czytania” (11.04.).
- Książnica Pomorska w Szczecinie na spotkanie z cyklu „Dziedzictwo przyrodnicze Pomorza Zachodniego”: „Tajemnice przyrody Karsiborskiej Kępy” oraz spotkanie integracyjne zorganizowane z okazji Światowego Dnia Świadomości Autyzmu (02.04.); spotkanie z cyklu „Autorskie Debiuty” z Piotrem Haftkiem, autorem książki *Po okręgu* (05.04.); wystawę „Hannah Arendt. Ufność w społeczeństwo” (08.04-17.05.);

wykład Aleksandry Skiby „Czego Maria Dąbrowska w swoich listach nie napisała” z cyklu „Nieznane, ciekawe, cenne – ze zbiorów Książnicy Pomorskiej” oraz wernisaż wystawy obrazów Bogdany Winnickiej „Wspomnienie Syberii” (11.04.); wystawę fotografii Timma Stütza „Grosmystiker trifft Kunstfotograf” (15.04.-14.06.); wernisaż wystawy malarstwa Heleny Grablis-Kwas (16.04.); spotkanie autorskie „Galeria Jednego Wiersza: Zbigniew Jahnz – Prośba” (17.04.).

- Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie na Autorski Czwartek w BUW i prezentację książki Piruz Mnacakanian *Ormianie polscy. Spuścizna rękopiśmienna – na podstawie zbiorów rękopisów Mate-nadaranu* (25.04.).

- Biblioteka Śląska w Katowicach na promocję książki *Feinweinblein. Dramaty Weroniki Murek* (09.04.); z cyklu „Musica Sacra” wykład o chorale gregoriańskim oraz występ Scholi Cantorum Monorum Chosoviensis (11.04.); prezentację książki *Dziedzictwo górnośląskiej reformacji* połączoną z panelem dyskusyjnym „500-lecie Reformacji na Górnym Śląsku w badaniach naukowych” (16.04.); spotkanie z cyklu „Wszechnica”, w programie wykład pt. „Ukryty język symboli w sztuce” (23.04.); wykład dr. Michała Dudy „Patchwork. Architektura Jadwigi Grabowskiej-Hawrylak” (25.04.); międzynarodową konferencję „Klub Społeczeństwo”, zatytułowaną „Przepowiadanie wobec spraw społecznych” (26.04.); seminarium „Wobec powstań śląskich – jakie powinny być studia śląskie?” (07.05.).

Z OFICyny WYDAWNICZEJ SBP

Bibliotekarz, biblioteka, historia: materiały pokonferencyjne z okazji setnej rocznicy powstania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich / pod redakcją Andrzeja Wałkowskiego. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2018. – 281, [3] strony. – (Propozycje i Materiały; 99).

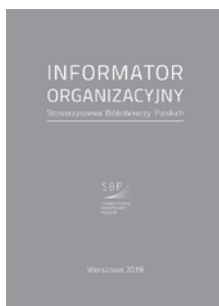
Publikacja przedstawia referaty z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Biblioteka wczoraj i... jutro w setną rocznicę powstania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1917-2017)”, której organizatorem było Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Oddział w Łodzi oraz Katedra Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego (7 września 2017 r.). Szeroka tematyka tekstów została przez redaktora ujęta w czterech blokach problemowych. Pierwszy (*Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jako moderator życia bibliotecznego*) zawiera dwa teksty: Magdaleny Kwiatkowskiej, która przedstawiła działalność ogniw terenowych SBP w latach 1945-2017 oraz Iwony Kaczmarek prezentującej działalność Jana Augustyniaka. Drugi, najobszerniejszy profil tematyczny (*Dzieje rozwoju bibliotek w Polsce na tle tendencji światowych*) rozpoczynają rozważania Katarzyny Chmielewskiej o średniowiecznych kronikach klasztornych, bibliotekach, księgach i dbających o nie zakonnikach. Następnie Dariusz Tabor opisuje historię i kulturę książki w kręgach kościelnych na Śląsku w XIII w., a Tomasz Stolarczyk biblioteki konwentualne dominikanów, karmelitów, reformatorów i bernardynów na terenie obecnej Polski Środkowej od średniowiecza do XVIII w. Dwa następne teksty przybliżają zasoby dawnych bibliotek z terenu państwa Zakonu Krzyżackiego w Prusach. Jan Gancewski omawia rękopisy a Joanna Elżbieta Śliczyńska księgi kucharskie ze zbiorów Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem. Z kolei Katarzyna Kaczor-Scheitler analizuje rękopisy ascetyczne w zbiorach klasztoru norbertanek zwierzynieckich od XVI do XVIII w., Iwona Imańska przybliża księgozbiory prywatne uczonych toruńskich żyjących w XVII i XVIII w., Bernardeta Iwańska-Cieślak omawia biblioteki wrocławskie w okresie zaborów, Ewa Borsuk i Ewa Dąbrowska zaprezentowały wpływ ideologicznej kontroli państwa na gromadzenie zbiorów w Bibliotece Jagiellońskiej w okresie PRL. Dwa końcowe teksty tego działu to artykuł Ryszarda Żmudy zawierający wybrane informacje o bibliotekach kościelnych w Polsce z perspektywy 70-lecia (1945-2015) oraz tekst Elżbiety Pokorzyńskiej i Katarzyny Garczewskiej-Semki o przeoprawianiu dawnych ksiąg. Trzeci dział (*Zawód bibliotekarza – profil wykształcenia i współczesne potrzeby*) obejmuje trzy teksty: Marzeny Kowalskiej prezentującej Bibliotekę Uniwersytetu Łódzkiego w latach 2006-2016, Stanisławy Kurek-Kokocińskiej omawiającej publikacje bibliotekarzy bibliotekoznawców z Łodzi i ziemi łódzkiej oraz Aliny Brzuski-Kępy o książkach obrazkowych, które warto mieć w bibliotece. W ostatnim dziale (*„Dom książek”. Nowoczesne budownictwo biblioteczne i aranżacja jego wnętrza*) Zdzisław Kropidłowski zaprezentował inspiracje architektoniczno-organizacyjne najlepszych bibliotek świata.

Hryniewicka, Katarzyna. Baśń w życiu dziecka: cechy, funkcje, rola baśni w życiu dziecka, baśnioterapia : poradnik / Katarzyna Hryniewicka. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2019. – 48 stron : ilustracje kolorowe. – (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza; nr 33).

Baśń jest doskonałym gatunkiem literackim do wykorzystania przez bibliotekarza w różnorodnych formach pracy z czytelnikami, takich jak zajęcia biblioteczne, przedstawienia teatralne, zabawy, konkursy, itp. Praca z dziećmi w bibliotece i wykorzystywanie baśni w animacjach promujących czytelnictwo kształtuje u dziecka emocje i patrzenie na świat. Baśń umożliwia młodym czytelnikom poznanie i rozumienie cudzych, a potem własnych motywów

działania. Buduje poczucie bezpieczeństwa, uwrażliwia młodego czytelnika na piękno i dobro. Poszerza zasób słownictwa, uczy wzorów postępowania. Bohater baśniowy sprawia, że dziecko odkrywa siebie. Baśń i bajka są naturalnie związane z rozwojem dziecka, jego poszukiwaniem swego miejsca wśród innych ludzi. Tym samym rola baśni w życiu dzieci ma ogromne znaczenie. Autorka poradnika wskazuje na te pozytywne właściwości baśni. W kilku rozdziałach przedstawiła cechy i funkcje poszczególnych baśni, jej rolę w życiu dziecka oraz znaczenie baśnioterapii.

Informator organizacyjny: kadencja 2017-2021 / [oprac. i red. Małgorzata Dargiel-Kowalska; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2019. – 68 stron.

Treści zawarte w niniejszej publikacji dokumentują aktualną strukturę organizacyjną Stowarzyszenia. Informator wypełniają zwięzłe informacje o SBP: charakterystyka struktury i władz, działalność edukacyjno-szkoleniowa, wydawnicza, promocyjna, zasady współpracy środowiskowej, uzasadnienie odznaczeń i wyróżnień. Zawiera informacje dotyczące Prezydium i członków Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej, Głównego Sądu Koleżeńskiego, poszczególnych zarządów sekcji, komisji i zespołów oraz okręgów i oddziałów, także kompetencje i obowiązki członków ZG, listę honorowych członków organizacji oraz dane dotyczące Biura ZG, Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP, jak również czasopism i serwisów informacyjnych Stowarzyszenia oraz wojewódzkich bibliotek publicznych. Na końcu umieszczono instrukcję dla skarbników okręgów i oddziałów, politykę bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych w SBP, nowelizację Strategii SBP na lata 2017-2021. Prezentowana publikacja ma na celu ułatwienie komunikacji wewnątrz Stowarzyszenia.

Staniów, Bogumiła. Książka popularnonaukowa dla dzieci i młodzieży w polskiej szkole w latach 1945-1989: zalecenia i rzeczywistość: (studia i szkice) / Bogumiła Staniów. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; [Wrocław]: współpraca Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego, 2018. – 285, [2] strony: ilustracje. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka; 186).

Autorka analizę książki popularnonaukowej dla dzieci i młodzieży w PRL rozpoczyna od uwarunkowań historycznych i omówienia polityki oświatowej szkoły polskiej w latach 1945-1989. Przedstawia miejsce tej książki w programach nauczania oraz przepisach ministerialnych, zalecających spisach bibliograficznych, jak również w dydaktyce według autorów podręczników i poradników metodycznych. Ukazuje literaturę popularnonaukową w pracy z uczniem na podstawie informacji z prasy metodycznej. Szczegółowo omawia działalność Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych, jako wiodącego wydawcy książki popularnonaukowej dla szkół, w tym wymagania formułowane pod adresem książek dla młodych odbiorców oraz publikacje PZWS. Przedostatni rozdział dotyczy roli książki popularnonaukowej w bibliotekach oraz stosunku bibliotekarzy szkolnych do tego typu lektury. Ostatni rozdział omawia stan czytelnictwa uczniów i nauczycieli publikacji popularnonaukowej dla dzieci i młodzieży. Rozważania uzupełniają bogata literatura oraz indeks nazwisk.

MARZENA PRZYBYSZ

Zamówienia: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

PRAWO BIBLIOTECZNE

SKARGI I WNIOSKI A DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK

Przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego, mającymi istotne znaczenie dla praktyki bibliotecznej, są przepisy tego kodeksu, regulujące skargi i wnioski (Dział VIII – art. 221 i nast. k.p.a.). Jest tak z dwóch powodów.

Po pierwsze, biblioteki to co do zasady jednostki finansowane ze środków publicznych, co zresztą znajduje odzwierciedlenie w nazwie podstawowej ich kategorii, jaką są biblioteki publiczne. Zgodnie z art. 221 par. 1 k.p.a., na zasadach określonych przepisami Działu VIII tego kodeksu realizowane jest zagwarantowane każdemu w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (w jej art. 63) prawo składania skarg i wniosków do m.in. organów samorządowych jednostek organizacyjnych, którymi są samorządowe instytucje kultury, w tym mające status tego rodzaju instytucji biblioteki publiczne oraz instytucje, w strukturze których działają biblioteki publiczne.

Po drugie biblioteki w swojej codziennej działalności mają kontakt z użytkownikami, którymi są korzystający z ich oferty (usług) obywatele, a zatem osoby fizyczne, które mogą być zainteresowane składaniem skarg i wniosków (skorzystaniem z przysługującego im w tym zakresie prawa).

Poniżej przedstawione zostaną podstawowe aspekty tego skargowo-wnioskowego zagadnienia.

RÓŻNICA MIĘDZY SKARGĄ A WNIOSKIEM

Choć skargi i wnioski uregulowane są w jednym dziale k.p.a. i część przepisów tego działu zo-

stała do nich odniesiona łącznie (Rozdziały 1 oraz 4-6 działu VIII k.p.a.), są to dwa odrębne środki, w stosunku do których ustawodawca przewidział odrębne zasady ich procedowania (odpowiednio w Rozdziałach 2 i 3 powyższego działu k.p.a.).

Skarga, jak sama nazwa wskazuje, jest efektem niezadowolenia osoby ją wnoszącej, która ma określone zastrzeżenia wobec funkcjonowania biblioteki (działania jej pracowników). Zgodnie z art. 227 k.p.a. przedmiotem skargi może być w szczególności zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników.

Z kolei wniosek daje możliwość współkształtowania przez użytkownika (czytelnika) działalności biblioteki w wymiarze pozytywnym, tzn. poddania pod rozagę biblioteki (jej kierownictwa) propozycji rozwiązań, zmierzających do poprawienia tej działalności. Przedmiotem wniosku mogą być w szczególności m.in. sprawy ulepszenia organizacji, usprawnienia pracy i lepszego zaspokajania potrzeb ludności (art. 241 k.p.a.).

WYMÓG ROZPATRZENIA SKARGI LUB WNIOSKU

Z formalnego punktu widzenia wpływające do biblioteki skargi i wnioski przekładają się na obowiązek odpowiedniej reakcji na nie, czyli podjęcia stosownego postępowania, zgodnego z przepisami ustawowymi (kodeksowymi) oraz przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków (Dz. U. z 2002 r. Nr 5, poz. 46),

zwanego dalej „rozporządzeniem”. W tym proceduralnym aspekcie istotne jest po pierwsze, kto, po drugie, w jakim terminie i po trzecie, jak ma skargę (wniosek) rozpatrzyć (załatwić).

Skarga dotycząca zadań lub działalności biblioteki powinna zostać złożona do organu właściwego dla jej rozpatrzenia. Na przykład skargę dotyczącą działalności gminnej biblioteki publicznej (jej dyrektora) należy skierować do rady gminy, która jest organem właściwym w tym zakresie w stosunku m.in. do kierowników gminnych jednostek organizacyjnych (art. 229 pkt 3 k.p.a.).

Jeśli natomiast skarga dotycząca działalności gminnej biblioteki publicznej zostanie do niej wniesiona bezpośrednio, powinna zostać, zgodnie z art. 231 k.p.a., przekazana niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni, do organu właściwego, czyli do rady gminy, z równoczesnym zawiadomieniem o tym skarżącego albo wskazaniem mu właściwego organu.

Dyrektor gminnej biblioteki publicznej musi się jednak liczyć z tym, że skarga zostanie mu przekazana do rozpatrzenia przez radę gminy jako organowi niższego stopnia, o ile skarga nie zawiera zarzutów dotyczących działalności dyrektora (art. 232 par. 1 k.p.a.). Poza tym skargę na pracownika można przekazać do załatwienia również jego przełożonemu służbowemu, z obowiązkiem zawiadomienia organu właściwego do rozpatrzenia skargi o sposobie jej załatwienia (art. 232 par. 2 k.p.a.).

Czasową perspektywę rozpatrywania skarg reguluje art. 237 k.p.a., który w par. 1 i par. 3 stanowi, że organ właściwy do załatwienia skargi powinien załatwić skargę bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca, przy czym o sposobie załatwienia skargi zawiadamia się skarżącego.

Wniesione skargi i wnioski podlegają wstępnej ocenie. Jeśli nie zawierają imienia i nazwiska (nazwy) oraz adresu wnoszącego, pozostawia się je bez rozpoznania. Jeżeli zaś z treści skargi lub wniosku nie można należycie ustalić ich przedmiotu, wzywa się wnoszącego skargę lub wniosek do złożenia, w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania wezwania, wyjaśnienia lub uzupełnienia, z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie skargi lub wniosku bez rozpoznania (par. 8 rozporządzenia).

Natomiast jeżeli rozpatrzenie skargi lub wniosku wymaga uprzedniego zbadania i wyjaśnienia sprawy, organ właściwy do rozpatrzenia skargi lub wniosku zbiera niezbędne materiały. W tym celu może zwrócić się do innych organów o prze-

kazanie niezbędnych materiałów i wyjaśnień (par. 9 rozporządzenia).

Zawiadomienie o sposobie załatwienia skargi powinno zawierać m.in. wskazanie, w jaki sposób skarga została załatwiona, np. jakie działania naprawcze zostały wdrożone w związku ze wskazanym w skardze zaniedbaniem.

Organ rozpatrujący skargę lub wniosek może, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, wydać polecenie lub podjąć inne stosowne środki, w celu usunięcia stwierdzonych uchybień oraz przyczyn ich powstawania (par. 12 rozporządzenia, przepis ten może zostać np. zastosowany, jeśli rada gminy rozpatruje skargę dotyczącą działalności gminnej biblioteki publicznej i stwierdzi określone uchybienia w tej działalności).

Skarga może być także załatwiona odmownie, jeśli rozpatrujący ją organ nie podziela podniesionych w niej zarzutów. Treść zawiadomienia o odmownym załatwieniu skargi powinna być bardziej rozbudowana, gdyż musi ono zawierać także uzasadnienie faktyczne i prawne oraz pouczenie o treści art. 239 k.p.a. Artykuł ten przewiduje, że w przypadku gdy skarga, w wyniku jej rozpatrzenia, została uznana za bezzasadną i jej bezzasadność wykazano w odpowiedzi na skargę, a skarżący ponowił skargę bez wskazania nowych okoliczności – organ właściwy do jej rozpatrzenia może podtrzymać swoje poprzednie stanowisko z odpowiednią adnotacją w aktach sprawy – bez zawiadamiania skarżącego.

W tym proceduralnym kontekście warto uwagi jest postanowienie NSA z 27 lutego 2011 r. (sygn. akt I OSK 196/11, Lex nr 1070819). W postanowieniu tym Sąd uznał, że „postępowanie w sprawie skarg powszechnych ma cechy samodzielnego jednoinstancyjnego postępowania administracyjnego uproszczonego i kończy się czynnością materialno-techniczną, określoną w art. 238 par. 1 k.p.a., informującą stronę o sposobie załatwienia skargi”.

Pogląd ten podzielił WSA w Kielcach w postanowieniu z 31 marca 2016 r. (sygn. akt II SA/Ke 213/16, Lex nr 2020078). W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd stwierdził m.in., że „zgodnie z utrwalonym orzecznictwem rozstrzygnięcia podejmowane przez organy administracji w ramach rozpoznawania skarg obywatelskich przewidzianych w art. 227 k.p.a., nie podlegają zaskarżeniu do sądu administracyjnego, gdyż nie należą do żadnej z kategorii aktów wymienionych w cytowanym wyżej art. 3 par. 2 ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Skarga, o której

mowa w art. 227 k.p.a., nie jest tożsama ze skargą, o której mowa w ustawie Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, stanowiąc zarazem odformalizowany środek obrony i ochrony różnych interesów jednostki. Przedmiotowa skarga nie daje podstaw do żądania wszczęcia postępowania administracyjnego, ani też nie może stanowić podstawy powództwa lub wniosku zmierzającego do wszczęcia postępowania sądowego. Skargi tego rodzaju są załatwiane w samodzielnym, wewnętrznym, jednoinstancyjnym postępowaniu, kończącym się czynnością faktyczną, polegającą na zawiadomieniu skarżącego o sposobie załatwienia sprawy (por. przykładowo wyrok NSA z dnia 1 grudnia 1998 r., III SA 1636/97, wyrok NSA z dnia 12 października 2011 r., II OSK 2021/11, dostępne w internetowej bazie orzecniczej NSA)".

Regulacja wniosków, dotyczących działalności bibliotek, w dużym stopniu skonstruowana została na zasadzie odesłania do odpowiednich przepisów, normujących skargi, np. w zakresie terminów ich załatwienia oraz zawiadomienia o sposobie załatwienia wniosku (por. art. 237 par. 1 i art. 238 par. 1 k.p.a. w związku z art. 244 par. 1 i art. 247 k.p.a. oraz uwagi wyżej).

Ustawodawca poświęcił odrębną uwagę terminowości oraz zaskarżalności załatwienia wniosków. Mianowicie można co prawda poinformować wnioskodawcę, że jego wniosek zostanie załatwiony w późniejszym terminie (art. 246 k.p.a.). Należy się jednak liczyć z tym, że jeśli wnioskodawca będzie niezadowolony ze sposobu załatwienia wniosku lub z tego, że nie został on

załatwiony w stosownym terminie, może złożyć skargę (art. 246 k.p.a.). Złożenie wniosku może wobec tego skutkować dwoma, następującymi po sobie postępowaniami: wnioskowym i skargowym, na zasadach określonych w Dziale VIII k.p.a.

W większym natomiast stopniu niż w przypadku skarg wnioski, dotyczące działalności bibliotek, rozpatrywane są przez same biblioteki (ich pracowników). Zgodnie bowiem z art. 242 par. 1 k.p.a., wnioski składa się do organów właściwych ze względu na przedmiot wniosku. Na przykład jeśli wniosek dotyczy lepszego zaspokajania potrzeb ludności przez gminną bibliotekę publiczną, organem właściwym w tym rozumieniu będzie dyrektor tej biblioteki.

Zasady (regulaminy) przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków określone są w stosownych zarządzeniach wewnętrznych, np. zarządzeniach dyrektorów bibliotek publicznych. Określając te zasady należy mieć na uwadze zasady ogólne, wynikające z przepisów k.p.a. i rozporządzenia, np. par. 3 ust. 1 rozporządzenia, z którego wynika, że przyjmowanie i koordynowanie rozpatrywania skarg i wniosków powierza się wyodrębnionej komórce organizacyjnej lub imiennie wyznaczonym pracownikom oraz par. 6 ust. 1 rozporządzenia, który stanowi, że w razie zgłoszenia skargi lub wniosku ustnie, przyjmujący zgłoszenie sporządza protokół, który podpisują wnoszący skargę lub wniosek i przyjmujący zgłoszenie.

RAFAŁ GOLAT

Miejsce konferencji: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Warszawie

Konferencji towarzyszyć będą warsztaty poświęcone rozmowom w bibliotece o trudnych sprawach młodzieży, problemom uzależnień, a także propozycje zajęć z wykorzystaniem tekstów literackich korzystnych dla rozwoju młodego dorosłego (www.sbp.pl/konferencje, www.sbp.pl/warsztaty).

MARIA CHMIELEWSKA

10.09.1898 – 06.08.1959

Dnia 6 sierpnia 2019 r. minie 60 lat od śmierci Marii Chmielewskiej, bibliotekarki i pionierki Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu. Urodziła się 10 września 1898 r. w Kliszkach koło Lwowa w rodzinie Juliusza i Wandy z domu Zaleskiej. Ojciec był księgowym (zm. 1913 r.), a matka (zm. 1952 r.) zajmowała się domem, w latach 1915-1939 pracowała w biurze Zarządu Miejskiego we Lwowie. Maria ukończyła cztery klasy szkoły powszechnej, a potem w latach 1910-1914 pięć klas w Liceum ss. Józefitek w Tarnopolu, a szóstą klasę – w Liceum ss. Nazaretanek, gdzie 15 czerwca 1916 r. zdała egzamin dojrzałości. Z powodu ciężkich warunków materialnych rozpoczęła pracę zarobkową jesienią 1916 r. w Instytucie Wydawniczym i Bibliotece „Lektor” we Lwowie, jako bibliotekarka i pracownik kancelarii. W latach 1918-1921 pracowała w Magazynie Żywnościowym jako pracownik kancelaryjny. W 1921 r. przeniosła się do Biblioteki Wojskowej Dowództwa Okręgu Korpusu nr VI we Lwowie, gdzie jej przełożonym był dr Adam Łysakowski, późniejszy dyrektor Państwowego Instytutu Książki. W 1924 r. objęła stanowisko bibliotekarki w Bibliotece Korpusu Kadetów, pracując tam bez przerwy do pierwszego września 1939 r. W latach 1940-1941 pracowała jako sekretarka w Dziekanacie Państwowego Instytutu Medycznego we Lwowie, w latach 1942-1943 – jako pracownik biurowy w Zarządzie Miejskim we Lwowie. Od sierpnia 1944 r. ponownie wróciła na stanowisko sekretarki w Dziekanacie Państwowego Instytutu Medycznego we Lwowie. W maju 1946 r. wyjechała do Polski, do Bydgoszczy, gdzie od 17 czerwca 1946 do 15 lutego 1948 r. pracowała jako bibliotekarka na Wydziale Bibliotecznym Instytutu Bałtyckiego. Z powodu braku możliwości otrzymania mieszkania w Bydgoszczy przeniosła się do Wrocławia, gdzie od 16 lutego 1948 r. została zatrudniona na Uniwersytecie i Politechnice we Wrocławiu

w charakterze kontraktowego urzędnika Wydziału Lekarskiego (późniejszej Biblioteki Akademii Medycznej). Kolejno awansowała na stanowiska: sekretarza administracyjnego (od stycznia 1949 r.), asystenta – kontraktowego pracownika naukowego (od marca 1950 r.), starszego asystenta (od września 1950 r.), adiunkta (od kwietnia 1951 r.), kustosa (od czerwca 1956 r.). Znała trzy języki obce i cieszyła się dużym autorytetem wśród koleżanek, którym przekazywała swoje doświadczenie i pomagała w pracy. Opracowała biografię lekarzy polskich od 1850 r. do czasów jej współczesnych. Wspólnie z Janiną Kozak i Ludmiłą Marciłonek przygotowała bibliografię prac naukowych Akademii Medycznej we Wrocławiu do Księgi Pamiątkowej 1950-1960. Brała czynny udział w posiedzeniach naukowych Biblioteki Akademii Medycznej, wygłaszając referaty. Należała do organizacji zawodowych: „Prospitka” w Instytucie Medycznym we Lwowie (1940-1941 i 1944-1946), Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia (1946-1953), Ligi Kobiet (1946-1953). W Lidze Kobiet od 1950 r. pełniła funkcję sekretarki, gdzie założyła i skatalogowała bibliotekę beletrystyczną Rady Zakładowej przy Państwowym Szpitalu Klinicznym przy ul. Chałubińskiego 5 we Wrocławiu. W razie potrzeby zastępowała dyrektora Biblioteki Akademii Medycznej prof. dra Witolda Ziembickiego. W opinii przełożonego była dobrą organizatorką, bardzo zdolną, dokładną, posiadającą odpowiednie kwalifikacje zawodowe, uprzejmą, rozmiłowaną w swoim zawodzie, doskonale wykształconą i bardzo sumienną. Przez cały okres pozostała bezpartyjna. W 1954 r. została uhonorowana Złotym Krzyżem Zasługi. Zmarła 6 sierpnia 1959 r. we Wrocławiu, gdzie została pochowana na cmentarzu św. Wawrzyńca.

MAREK DUBIŃSKI

■ NAGRODA MŁODYCH SBP IM. PROF. MARII DEMBOWSKIEJ

Trwa konkurs dla absolwentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na najlepsze prace magisterskie – Nagroda Młodych SBP im. prof. Marii Dembowskiej. Celem konkursu jest m.in. promowanie najlepszych absolwentów kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W tym roku można nadsyłać prace zrealizowane w latach akademickich 2015/2016, 2016/2017 oraz 2017/2018. Termin nadsyłania prac magisterskich w postaci papierowej upływa 15 maja 2019 r.

■ 9. EDYCJA OGÓLNOPOLSKIEGO KONKURSU SBP – BIBLIOTEKARZ ROKU 2018

W marcu 2019 r. Kapituły I etapu Konkursu na Bibliotekarza Roku 2018 dokonały wyboru w okręgach. Laureatami zostali: Katarzyna Bednarz-Soja (kierownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego w Bibliotece Publicznej im. Ignacego Krasickiego w Przemyślu) – Podkarpacki Bibliotekarz Roku 2018; Beata Borcuch (Nauczyciel-bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 8 w Kielcach) – Świętokrzyski Bibliotekarz Roku 2018; Paweł Dobrzelecki (Miejska Biblioteka Publiczna im. Jerzego Fusieskiego w Zabrze) – Śląski Bibliotekarz Roku 2018; Teresa Hruby (kierownik Biblioteki Publicznej w Namysławowie) – Opolski Bibliotekarz Roku 2018; Halina Kirjew (kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Świątkach) – Warmińsko-Mazurski Bibliotekarz Roku 2018; Marta Kurzyńska (kierownik Biblioteki Muzeum Narodowego w Szczecinie) – Zachodniopomorski Bibliotekarz Roku 2018; Iwona Małozieć (Gminna Biblioteka Publiczna w Ciepłowodach) – Dolnośląski Bibliotekarz Roku 2018; Ewa Matczuk (Dział Informacji Naukowej w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie) – Lubelski Bibliotekarz Roku 2018; Magdalena Mrugowska (Dział Instrukcyjno-Metodyczny Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Bełzy w Bydgoszczy) – Kujawsko-Pomorski Bibliotekarz Roku 2018; Małgorzata Pieńczykowska (kierownik Miejskiej Biblioteki Publicznej w Augustowie) – Podlaski Bibliotekarz Roku 2018; Paweł Pioterek (Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu) – Wielkopolski Bi-

liotekarz Roku 2018; Jacek Prądziński (Dział dla Czytelników Dorosłych Biblioteki Miejskiej w Bytowie) – Pomorski Bibliotekarz Roku 2018; Leszek Szafranski (kierownik Oddziału Zbiorów Cyfrowych Biblioteki Jagiellońskiej) – Małopolski Bibliotekarz Roku 2018; Joanna Szymczak-Ryćel (Biblioteka Miejska w Łodzi Filia nr 73) – Łódzki Bibliotekarz Roku 2018; Ilona Ratajczak (Dyrektor Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy we Wschowie) – Lubuski Bibliotekarz Roku 2018; Bogumiła Tobota (kierownik Działu Zbiorów Audiowizualnych Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego) – Mazowiecki Bibliotekarz Roku 2018. Nominowanym i zdobywcą tytułu gratulujemy. W bieżącym roku nie ma głosowania internetowego, a zwycięzca Konkursu zostanie wyłoniony po głosowaniach Kapituł ze wszystkich okręgów SBP.

■ SPOTKANIE W MBP W BIELSKU PODLASKIM

14 marca 2019 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bielsku Podlaskim odbyło się seminarium dla bibliotekarzy powiatu bielskiego zorganizowane przy współpracy ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich, podczas którego m.in. zostały omówione wybrane przedsięwzięcia SBP Oddziału Białostockiego, zagadnienie biblioterapii na przykładach publikacji popularnych pisarzy i pisarek z ostatnich lat oraz działalność kulturalno-oświatowa MBP w Bielsku Podlaskim w 2018 r.

■ MISTRZ PROMOCJI CZYTELNICTWA 2018

Jury konkursu SBP „Mistrz Promocji Czytelnictwa” przyznało nagrody za dokonania w roku 2018 następującym bibliotekom: **I nagrodę** – Miejskiej Bibliotece Publicznej w Sopocie im. Józefa Wybickiego (woj. pomorskie); **II nagrodę** – Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej im. Cypriana Kamila Norwida w Goleniowie (woj. zachodniopomorskie); **III nagrodę** – Miejskiej Bibliotece Publicznej w Jastrzębiu-Zdroju (woj. śląskie). Jury przyznało także wyróżnienia: Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach (woj. śląskie); Bibliotece Publicznej im. dr. W. Biegańskiego w Częstochowie (woj. śląskie); Bibliotece Miejskiej im. gen. Mariusza Zaruskiego w Ustce (woj. pomorskie); Gminnej Bibliotece Publicznej

w Tucznaj (woj. lubelskie); Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu (woj. opolskie); Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Jerzego Fusiekiego w Zabrze (woj. śląskie); Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej im. A. Mickiewicza w Połańcu (woj. świętokrzyskie); Bibliotece Szkolnej Szkoły Podstawowej im. Rodziny Sażyńskich w Starej Niedziałce (woj. mazowieckie). Laureatom gratulujemy.

■ POSIEDZENIE PREZYDIUM I ZARZĄDU GŁÓWNEGO SBP

5 kwietnia 2019 r. odbyły się posiedzenia Prezydium oraz Zarządu Głównego SBP. W trakcie posiedzenia Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, przewodnicząca SBP przedstawiła bieżącą działalność ZG SBP. W części sprawozdawczej przedstawione i zatwierdzone zostały sprawozdania za 2018 r.: z działalności Zarządu Głównego SBP (Barbara Budyńska), sekcji, komisji, zespołu ZG SBP (Marzena Przybysz), struktur terenowych SBP. Bożena Chlebicka-Abramowicz i Mariusz Próchnicki przedstawili sprawozdanie finansowe i bilans za 2018 r. Plan pracy ZG SBP na 2019 r. zaprezentowała Barbara Budyńska oraz Marta Lach. W dalszej części m.in. omówiono projekt wytycznych dotyczący składek członkowskich SBP, zatwierdzono regulamin przyznawania ulg i bonusów członkom SBP, rozmawiano o uzupełnieniu składu Zarządu Głównego SBP (rezygnacja Dariusza Florka).

■ 16. WYSTAWA KRAJOWA – PRZEGLĄD PASJI TWÓRCZYCH BIBLIOTEKARZY 2019

Miejska Biblioteka Publiczna w Żarach, Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Żary z siedzibą w Bieniowie oraz Koło SBP w Bieniowie zorganizowali kolejny, szesnasty już Przegląd Pasji Twórczych Bibliotekarzy 2019. Celem przeglądu jest ukazanie bogatego obrazu środowiska bibliotekarskiego. Wernisaż 16. Wystawy i spotkanie uczestników Przeglądu odbyły się 10 maja 2019 r. w Galerii Ekslibrisu Miejskiej Biblioteki

Publicznej w Żarach. Wystawa eksponuje dorobek twórczy w kategoriach: twórczość literacka, twórczość publicystyczna i naukowa, twórczość plastyczna i dziedzin pokrewnych, kolekcjonerstwo, muzyka. Uczestnicy otrzymali pamiątkowy dyplom i informator dokumentujący udział w Przeglądzie, który również będzie udostępniony w wersji elektronicznej.

■ LAUREACI NAGRODY NAUKOWEJ SBP IM. ADAMA ŁYSAKOWSKIEGO ZA ROK 2018

Do Nagrody zgłoszono 11 publikacji w 4 kategoriach. Decyzją Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, na wniosek Komisji Nagrody Naukowej im. Adama Łysakowskiego pod przewodnictwem dr hab. Jadwigi Sadowskiej nagrody za rok 2018 otrzymują: **w kategorii: prace o charakterze teoretycznym, metodologicznym, źródłowym:** *Modelowanie procesu wyszukiwania informacji naukowej. Strategie i interakcje* / Arkadiusz Pulikowski, Katowice : Wydawnictwo UŚ, 2018; **w kategorii: prace o charakterze dokumentacyjno-informacyjnym:** *Polskie czasopisma popularnonaukowe do 1939 roku*. T. 1-3. Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2018. T. 1. *Dzieje i rozwój* / Ewa Wójcik, Grażyna Wrona, Renata Zajac; T. 2. *Związki nauki ze sztuką* / Dorota Kamisińska; T. 3. *Technika na łamach* / Agnieszka Cieślakowa; **w kategorii: podręczniki akademickie:** *Nauka o informacji w okresie zmian. Innowacyjne usługi informacyjne* / pod redakcją Barbary Sosińskiej-Kalaty, Piotra Tańkowskiego i Zuzanny Wiorogórskiej. Warszawa : Wydawnictwo SBP, 2018 (Miscellanea Informatologica Varsoviensia ; vol. IX); **w kategorii: prace o charakterze praktyczno-wdrożeniowym:** *Typografia dla humanistów. O złożonych problemach projektowania edycji naukowych* / Ewa Repucho, Tomasz Bierkowski, Warszawa : Wydawnictwo SBP, 2018. Gratulujemy.

MARZENA PRZYBYSZ

Informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia dostępne są także na <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

■ CZY BIBLIOTEKA CYFROWA JEST GLAMOUR?

Na przełomie roku 2018/2019 Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego rozpoczęła współpracę ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska w ramach inicjatywy GLAM-Wiki (GLAM = Galleries, Libraries, Archives and Museums). Jest to wspólne działanie instytucji kultury z Wikipedią oraz innymi serwisami Wikimedii. Projektem kieruje Grzegorz Gogacz, pracownik Oddziału Mazowiecka Biblioteka Cyfrowa (MBC), będący jednocześnie Wikipedystą-Rezydentem.

Wikiprojekt: GLAM/
Mazowiecka Biblioteka Cyfrowa

Celem przedsięwzięcia jest udostępnienie graficznych zasobów MBC szerokiemu gronu redaktorów wolnej encyklopedii internetowej. W pierwszej kolejności projekt obejmie var-savianą z domeny publicznej zamieszczone w MBC w kolekcji „Warszawa w ilustracji prasowej XIX wieku”.

Pierwszy etap współpracy polegał na przesłaniu do Wikimedia Commons 1451 plików graficznych przedstawiających postaci związane z Warszawą. Z tego repozytorium ilustracji, zdjęć i plików multimedialnych przeznaczonych dla wszystkich wersji językowych Wikipedii i projektów Wikimedia Foundation korzystają redaktorzy przy tworzeniu i edycji haseł. Pozwoliło to na zilustrowanie wielu biogramów osób, nie tylko w polskiej wersji tej internetowej encyklopedii. Umożliwiło również stworzenie listy haseł, które powstaną w przyszłości i będą miały już przygotowane materiały graficzne. Jednocześnie zespół

pracowników biblioteki i wolontariuszy-wikipedystów opracował każdy z przesłanych do Wikimedia Commons plików nadając im odpowiednie kategorie, które ułatwią korzystanie innym edytorom wolnej encyklopedii. Dokładne opracowanie materiałów dla wikipedystów spowodowało, że edytorzy zaczęli je rozchwytywać i używać w wielu rodzajach haseł. Przykładem może być portret Bolesława Prusa, który ilustruje zarówno biogram autora *Lalki*, jak i hasło poświęcone postaci Stanisława Witkiewicza, autora tej grafiki, a jednocześnie podpis malarza z ilustracji – stał się odrębną grafiką wykorzystywaną w wolnej encyklopedii.

Dzięki współpracy Mazowieckiej Biblioteki Cyfrowej ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska w ramach przedstawianego projektu znacznie wzrosła popularność wykorzystanych grafik. W ciągu kwartału od rozpoczęcia realizacji projektu materiały pochodzące z MBC zostały użyte w ponad 600 artykułach, w ponad 30 wersjach językowych Wikipedii, w tym rosyjskiej, angielskiej, ale też takich jak turecka, perskojęzyczna czy arabska. Hasła w internetowej encyklopedii, które zostały uzupełnione o obiekty z MBC, w trakcie 3 miesięcy trwania projektu, miały prawie 90 tys. odsłon. Wikipedia jest na pierwszym miejscu spośród stron zewnętrznych odsyłających do materiałów zamieszczonych w Mazowieckiej Bibliotece Cyfrowej.

Przedstawione działania to początek, owocnie zapowiadającej się współpracy, której efektem będzie popularyzacja wiedzy o XIX-wiecznej Warszawie, jej mieszkańcach, obyczajach, życiu kulturalnym, politycznym czy architekturze i budownictwie.

MALWINA TOMALA-PIETRZAK
GRZEGORZ GOGACZ

POSTAKTUALIA

Każdy chyba widzi, że mamy teraz czasy, wyjątkowo bibliotekom niesprzyjające. Nie wygląda też, aby biblioregres – na świecie dostrzegalny, a u nas zintensyfikowany – miał wygasnąć sam z siebie: przeminąć jak grypa, albo katar sienny. Ma bowiem ugruntowanie w obiegowej opinii publicznej, która pod tym względem pozwala się manipulować każdemu. Tylko nie nam. Widocznie nie potrafimy przeciwdziałać niekorzystnym banialukom i błędnym stereotypom, których jest więcej niż dziur w szwajcarskim serze.

W ogóle oto nie wykorzystujemy propagandowo głównego waloru bibliotekarstwa: że usługi biblioteczne świadczy się za darmo, bezpłatnie, za frajer. Gdyby za *dziękuję* było dostępne piwo, to mało kto wychodziłby z browaru, najwyżej do wychodka. Tymczasem biblioteczna darmocho jest kwitowana milczeniem, ciszą i nieświadomością.

Jeszcze gorzej. Już nawet w profesorskich opiniach pobrzmiewa radość, że w sieci internetowej wszystko jest dla wszystkich dostępne bezpłatnie. Jakie wszystko? Głównie trzeciorzędne banialuki oraz informacyjne śmieci. To zaś, co naprawdę wartościowe, tak w wersji elektronicznej, jak i drukowanej kosztuje tyle samo: trzy-cztery stowy (czasami więcej) za jedną monografię zagraniczną. Akurat ja to wiem. Więc to jest za darmo, panowie i panie? To chyba musicie zarabiać krocie.

Powiedzmy brutalnie: biblioteki są **jedynym** dystrybutorem treści w trybie **naprawdę** darmowym. No i trzeba to wyartykułować na cały świat, wykrzyzczyć, a nawet wyrzeszczyć. Przelicytowując tych, którzy nie wiedzą o czym pieprzą bez sensu. **To ważne.** Od tego, co myślą na ten temat wszyscy, zależy dalsza egzystencja bibliotek. Oraz tym samym: stan intelektu i wiedzy społeczeństwa.

Z drugiej strony, trzeba radykalnie ukrócić biblioteczne praktyki *samodorabiania*, bo karykaturują i obrzydzają wizerunek bibliotek. Owszem: jeśli ktoś chce coś skanować, lub żąda dużego opracowania bibliograficznego, to niech zapłaci. Ale nie do przyjęcia są te wszystkie pseudozarobki: za wpis (e-kartę biblioteczną), za przetrzymanie, a także za kaucje dla *obcych*. Jak swój to uczciwy, a jak obcy to złodziej? No i czy nikt, psiakrew, nie zauważył, że jak sobie biblioteka *dorobi* coś w jednym roku, to w następnym budżetodawca o tyleż obetnie dotację? No więc to jest jak wrzód na dupie.

Niebywale ważne w tej chwili zadanie bibliotek, to przekonać użytkowników oraz nieużytkowników, że biblioteki są po **ich** stronie. Szczególnie: że nie uczestniczą w drenażu ich portfeli i kart kredytowych. Oni bowiem już zapłacili: w podatku.

JACEK WOJCIECHOWSKI

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
we współpracy z Biblioteką Publiczną
m.st. Warszawy – Biblioteką Główną
Województwa Mazowieckiego

Rada Redakcyjna:

Zdzisław GĘBOŁYŚ (przewodniczący),
Sylvia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA,
Małgorzata JEZIOŁSKA, Mirosława MAJEWSKA,
Bożena WINIARSKA

Redaktor naczelna:

Elżbieta STEFANCIK
(tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl,
e.stefanczyk@onet.pl)

Zastępca redaktora naczelnego:

Barbara BUDYŃSKA
(tel. 507-622-572; e-mail: b.budynska@sbp.pl)

Sekretarz redakcji:

Marzena PRZYBYSZ
(tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny:

Elżbieta MATUSIAK

Opracowanie graficzne i łamanie:

Ewa MAJEWSKA

Tłum. na jęz. angielski:

Małgorzata WALESZKO

Projekt graficzny:

Tomasz KASPERCZYK

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania
redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Naukowe
i Edukacyjne Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96
www.sbp.pl

Marta LACH – Z-ca Dyrektora Biura ZG SBP

ds. wydawnictw

tel. 22 827 08 47, e-mail: m.lach@sbp.pl

Konto SBP: Credit Agricole Bank Polska S.A.
46 1940 1076 3122 4176 0000 0000

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii
ul. Piłsudskiego 2A, 05-270 Marki.

ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie
i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Koszt
prenumeraty rocznej w 2019 r. to **204 zł**. Zamówienia
na czasopismo można składać w ciągu całego roku,
od dowolnego numeru pisma:

- za pośrednictwem e-sklepu SBP, pod adresem
www.sbp.pl/prenumerata,
- telefonicznie pod numerem (22) 608 28 26,
- e-mailem na adres: sprzedaz@sbp.pl,
- listownie na adres: Dział Sprzedaży SBP. Bu-
dynek F, al. Niepodległości 213, 02-086 War-
szawa.

Czasopismo dostępne jest także w wersji elektro-
nicznej w serwisie IBUK oraz IBUK Libra [http://www.
ibuk.pl/fiszka/151684/bibliotekarz.html](http://www.ibuk.pl/fiszka/151684/bibliotekarz.html)

Przy zamówieniu większej liczby egzemplarzy
proponujemy następujące rabaty:

- 2-9 egzemplarzy – 20%,
- 10 i więcej egzemplarzy – 30%.

„Bibliotekarz” za lata 1945-2016 jest dostępny
online w Archiwum Cyfrowym SBP pod adresem
www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe

WAŻNE DLA AUTORÓW PUBLIKUJĄCYCH W „BIBLIOTEKARZU”

1. Przysyłanie tekstów w plikach w progra-
mie Word w formatach DOC lub RTF (od-
stęp 1,5 między wierszami), wykresy i tabele
w programie excel, a zdjęcia w formacie JPG
w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnic-
two Naukowe i Edukacyjne SBP ([wydawnic-
two@sbp.pl](mailto:wydawnic-
two@sbp.pl)) lub bezpośrednio do redaktora
naczelnego na adres: e.stefanczyk@sbp.pl.
Teksty i fotografie powinny być podpisane.
2. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy
i pełniona funkcja do umieszczenia w notce
o autorze.
3. Oświadczenie Autora o wyrażeniu zgody na
bezpłatne publikowanie danego tekstu w in-
ternecie w związku z digitalizacją „Bibliote-
karza”.

„Bibliotekarz Roku 2018” Finaliści

Magdalena Mrugowska
Kujawsko-Pomorski Bibliotekarz Roku

Instruktor w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Bełzy w Bydgoszczy
wykształcenie: wyższe (filologia polska)
studia podyplomowe: bibliotekoznawstwo i informacja naukowa
21 lat pracy w bibliotece

Małgorzata Pieńczykowska
Podlaski Bibliotekarz Roku

Kierownik Miejskiej Biblioteki Publicznej w Augustowie
wykształcenie: wyższe bibliotekarskie
32 lata pracy w bibliotece

Paweł Piotrek
Wielkopolski Bibliotekarz Roku

Starszy kustosz dyplomowany Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu
wykształcenie: wyższe bibliotekarskie
22 lata pracy w bibliotece

Jacek Prądziński
Pomorski Bibliotekarz Roku

Kustosz w Dziale dla Czytelników Dorosłych Biblioteki Miejskiej w Bytowie
wykształcenie: wyższe (filologia polska)
studia podyplomowe: edukacja biblioteczna z technologią informacyjną
3 lata pracy w bibliotece

Ilona Ratajczak
Lubuski Bibliotekarz Roku

Dyrektor Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy we Wschowie
wykształcenie: wyższe bibliotekarskie
21 lat pracy w bibliotece

Leszek Szafrąński
Małopolski Bibliotekarz Roku

Dr, kustosz, kierownik Oddziału Zbiorów Cyfrowych Biblioteki Jagiellońskiej
wykształcenie: wyższe, dr nauk humanistycznych z zakresu bibliologii i informatologii
9 lat pracy w bibliotece

Joanna Szymczak-Ryćel
Łódzki Bibliotekarz Roku

Starszy kustosz, Biblioteka Miejska w Łodzi Filia nr 73
wykształcenie: wyższe
19 lat pracy w bibliotece

Bogumiła Tobota
Mazowiecki Bibliotekarz Roku

Starszy kustosz, kierownik Działu Zbiorów Audiowizualnych Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego
wykształcenie: wyższe bibliotekarskie
studia podyplomowe menedżerskie: zarządzanie dla twórców i animatorów kultury
35 lat pracy w bibliotece